

Kolme näkökulmaa nuorten tulevaisuuskuviin

Minna Halme

Johanna Lindström

Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma

Kevätlukukausi 2018

Kasvatustieteiden laitos

Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Halme, Minna & Lindström, Johanna. 2018. Kolme näkökulmaa nuorten tulevaisuuskuviin. Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. 72 sivua.

Pro gradu -työssämme tutkimme sitä, millaisena yläkoulun yhdeksäsluokkalaiset nuoret näkevät tulevaisuutensa kymmenen vuoden kuluttua. Tutkimusaineisto koostui 42:n yhdeksäsluokkalaisen kirjoitelmista koskien omia tulevaisuuskuviaan. Menetelmänä käytimme tulevaisuuden muistelua.

Tarkastelimme nuorten tulevaisuuskuvia Bourdieun pääomateorian, Havighurstin kehitystehtäväteorian ja Arnettin muotoutuvan aikuisuuden teorian kautta. Tutkimuksemme oli laadullinen ja analyysimenetelmänä käytimme sisälönanalyysia.

Tulostemme mukaan nuoret kokivat tärkeänä tulevaisuudessaan taloudellisen pärjäämisen, koulutuksen ja työn sekä ystävyysuhteet. Ongelmissa he useimmiten turvasivat edelleen lapsuudenperheeseensä. Nuoret eivät olleet vielä läpäisseet kaikkia varhaisen aikuisuuden kehitystehtäviä, vaan heidän voidaan sanoa olleen muotoutuvan aikuisuuden vaiheessa.

Mielenkiintoista ja pohdinnan arvoista tutkimuksemme tuloksissa oli se, mitä asioita nuoret eivät nähneet omassa tulevaisuudessaan eli varhaisessa aikuisuudessa tärkeinä. Näitä kutsuimme sokkopisteiksi, joihin voi ohjauksen kautta vaikuttaa. Tällaisia sokkopisteitä olivat sosiaalisen aseman merkityksettömyys tulevaisuudessa sekä kyvyttömyys nähdä oppimista ja taitojen karttumista muuten kuin formaalisten koulujärjestelmien kautta. Aikuisuus, perheen perustamisen ja kehitystehtävien läpäiseminen siirtyivät tutkimuksemme tulosten mukaan myöhemmäksi. Nuorten sokkopisteiden havaitsemattomuuteen voisimme vastata pätevästi oppilaanohjauksen avulla.

Asiasanat: nuoruus, tulevaisuuskuvat, kehitystehtävät, pääoma, tulevaisuuden muistelu, muotoutuva aikuisuus

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	5
2 NUORTEN TULEVAISUUSKUVAT	7
2.1 Tulevaisuuskuvioiden merkityksestä	8
2.2 Tulevaisuuskuvioiden muodostuminen	9
3 BOURDIEUN TEORIA PÄÄOMISTA	12
3.1 Kulttuurinen pääoma	12
3.2 Taloudellinen pääoma	14
3.3 Sosiaalinen pääoma	14
4 HAVIGHURSTIN KEHITYSTEHTÄVÄTEORIA	16
4.1 Nuoruuden kehitystehtävät	17
4.2 Varhaisen aikuisuuden kehitystehtävät	19
5 MUOTOUTUVA AIKUISUUS	23
5.1 Muotoutuvan aikuisuuden sijoittuminen	23
5.2 Mitä muotoutuva aikuisuus on?	25
5.3 Muotoutuvan aikuisuuden tunnuspiirteet	26
6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	30
6.1 Tutkimuskysymykset	30
6.2 Aineiston analyysi	31
6.2.1 Laadullinen tutkimus tutkimusmenetelmänä	31
6.2.2 Sisällönanalyysi analyysimenetelmänä	32
6.2.3 Teorialähtöinen sisällönanalyysi	33
6.3 Tutkimuksen kohdejoukko	34
6.4 Aineiston keruu ja eettiset ratkaisut	34
6.5 Aineiston analyysi	36

7 TULOKSET	38
7.1 Nuorten pääoma aikuisuudessa	38
7.1.1 Taloudellisen pääoman merkitys nuorille tulevaisuudessa	38
7.1.2 Kulttuurisen pääoman merkitys nuorille tulevaisuudessa	40
7.1.3 Sosiaalisen pääoman merkitys nuorille tulevaisuudessa	41
7.2 Kehitystehtävät	43
7.2.1 Nuoruuden kehitystehtävät	43
7.2.2 Varhaisen aikuisuuden kehitystehtävät	44
7.3 Muotoutuva aikuisuus	48
7.3.1 Identiteetin etsintä	49
7.3.2 Epävakaisuus elämän eri osa-alueilla	50
7.3.3 Itseensä keskittyminen/itsekeskeisyys	51
7.3.4 Tunne välitilassa olemisesta	52
7.3.5 Optimismi ja mahdollisuuksien havaitseminen	53
8 POHDINTA	54
8.1 Tulosten tarkastelu	54
8.1.1 Nuorten kokema pääoma nuorena aikuisuudessa	54
8.1.2 Nuoruudesta aikuisuuteen	58
8.2 Tulosten johtopäätökset	61
8.3 Tutkimuksen luotettavuus ja jatkotutkimushaasteet	62
LÄHTEET	64
LIITTEET	71

1 JOHDANTO

Yläkoulun yhdeksäsluokkalainen nuori on elämässään tilanteessa, jossa hän joutuu tekemään suuren, jopa koko loppuelämänsä vaikuttavan päätöksen: millaiseen koulutukseen suuntaudun toisella asteella? Päätöstä tehdessään nuorelta vaaditaan kykyä nähdä itsensä omassa tulevaisuudessaan. Koulutusvalinta vaatii nuorelta ymmärrystä omista vahvuuksistaan, kyvyistään ja taidoistaan. Ajatus siitä, mikä minusta tulee isona, sävyttää koko tulevaisuuden tietyn suuntaiseksi. (Rubin 2003.) Peruskoulun oppilaanohjauksen opetussuunnitelman (OPS 2014) mukaan oppilaanohjauksen yksi tärkeimmistä tehtävistä on oppilaiden itsetuntemuksen vahvistaminen, tavoitteiden asettaminen, työelämään suuntautuva oppiminen ja koulutus- ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa. Tämä asettaa yläkoulun oppilaanohjaukselle kovat vaatimukset. Nuori pitäisi ohjata yläkouluaikana sisäistämään millainen hän on nyt ja mihin hän on matkalla.

Me olemme tutkimuksessamme kiinnostuneita siitä, millaisena nuori näkee oman tulevaisuutensa yläkoulun yhdeksännellä luokalla. Lisäksi meitä kiinnostaa, millaisessa elämäntilanteessa nuori uskoo olevansa kymmenen vuoden kuluttua eli noin 25-vuotiaana. Menetelmänä tässä käytämme tulevaisuuden muistutusta, jota voidaan kutsua myös ennakoitdialogiksi (Arnkil & Seikkula 2005, 57–64). Menetelmässä nuori asettaa itsensä omaan tulevaisuuteensa ja katsoo, millaisena hän sen näkee. Tulevaisuutta määritämme tutkimuksessamme tulevaisuuskuva-käsitteen kautta. Pro gradu -työssämme nuoret kertovat tarinoita omasta tulevaisuudestaan kirjoitelmien muodossa. Me etsimme kirjoitelmista vastauksia siihen, millaisena nuoret näkevät tulevaisuutensa.

Lähestymme tutkimuksessamme nuoren tulevaisuuskuvia kolmesta eri näkökulmasta: ensimmäiseksi tutkimme sitä, millaisena nuori näkee itsensä kymmenen vuoden kuluttua. Kokeeko nuori olevansa jo aikuinen vai edelleen nuori? Tämän pulman tarkastelussa käytämme teoriaa muotoutuvasta aikuisuudesta.

(Arnett, 2000.) Toiseksi pohdimme nuorten tulevaisuutta myös kehitystehtävien näkökulmasta: uskovatko nuoret saavuttaneensa ne kehitystehtävät, joita heidän kehitysteorioiden mielestä tulisi olla saavuttanut kymmenen vuoden kuluttua? (Havighurst, 1982). Kolmanneksi tutkimme pääomateorian kautta, millaista pääomaa nuorilla on omasta mielestään kymmenen vuoden kuluttua. (Bourdieu, 1986).

Olemme kiinnostuneita myös siitä, mitä nuori ei näe omassa tulevaisuudessaan tärkeänä. Yläkoulun oppilaanohjauksen kautta meillä olisi mahdollisuus lähestyä näitä nuoren sokkopisteitä tuomalla yhteiseen keskusteluun ja näkyväksi se, mitä nuori ei koe tulevaisuudelta haluavansa tai mitä hänen tulevaisuuden kuvistaan kokonaan puuttuu. Ohjauksen kautta nuoren voisi saada tietoiseksi näistä sokkopisteistään.

Toivomme tutkimuksemme tuottavan tärkeää tietoa yläkoulun oppilaanohjaukselle siitä, millaiseksi nuori kuvittelee oman varhaisaikuisuutensa. Kun meillä on tietoa siitä, millaisia tulevaisuuskuvia nuorilla on, osaamme paremmin miettiä, millaista ohjausta nuoret yläkouluiässä tarvitsevat saavuttaakseen omannäköisen ja riittävän hyvän tulevaisuuden.

2 NUORTEN TULEVAISUUSKUVAT

Käsitykset tulevaisuudesta ovat monesti kiinnostuksen kohteena puhuttaessa nuorista ja nuoruudesta (Ollila 2008, 26). Puhe tulevaisuudesta kiinnittyy nuoren tulevaisuuskuvaan, joka tavallisemmin käsitetään yksilön mielikuvaksi omasta tulevaisuudestaan (Rubin 2003b, 902). Se on näkemys tulevaisuudesta, mielen rakennelma (Rubin 2004c). Käsitteitä tulevaisuuskuva ja tulevaisuudenkuva käytetään tutkimuksessa toistensa synonyymeinä puhuttaessa näkemystä tai käsitystä tulevaisuudesta (Mikkonen 2000, 63). Tässä tutkimuksessa käytetään termiä tulevaisuuskuva.

Tulevaisuuskuva on läheisessä yhteydessä laajempaan maailmankuvan käsitteeseen, jonka rakentuminen alkaa jo lapsuudessa (Helve 1987, 13). Tulevaisuuskuvesta puhutaan tilanteessa, jossa yksilön tulkinnat, uskomukset ja käsitykset maailmankuvastaan kohdistuvat johonkin asiaan tai ilmiöön tulevaisuudessa (Rubin 2003a, 796).

Tulevaisuuskuvuissa käsitellään siis mahdollisia tulevaisuuksia. Ne koostuvat yksilön tiedoista, uskomuksista, peloista ja toiveista. Nämä yhdessä ohjaavat hänen päätöksiään ja valintojaan erilaisissa elämäntilanteissa. Tulevaisuuskuvan avulla yksilö hahmottaa todellisuutta ja ymmärtää asioita. (Masini 1993, 8-10.) Sen lisäksi, että tulevaisuuskuvat tuottavat ja muokkaavat todellisuutta, niiden nähdään myös selittävän sitä todellisuutta, jollaisena tulevaisuus aikanaan näytetään (Bell 2003, 82).

Tulevaisuuskuviin tarkasteleminen on keskeistä toimintaa myös ohjausalalla, erityisesti juuri nuorten kanssa toimittaessa. Jokainen yläkouluikäinen ja myös toisella tai korkealla asteella opiskeleva pohti paljon tulevaisuuttaan ja omaa asemoitumistaan siinä. Niinpä tulevaisuuden tarkasteleminen nimenomaan tulevaisuuskuvan käsitteen kannalta saattaa avata nuorelle uudenlaisia polkuja oman

elämänsä tarkasteluun. Siinä päästään mahdollisesti etenemään ”Kaikki on minulle mahdollista” -tyylisestä ajattelusta tilanteeseen, jossa nuori joutuu oikeasti miettimään, mitä tulevaisuudeltaan haluaa – ja ennen kaikkea mitä pitää tehdä, jotta haluttu tulevaisuus olisi mahdollinen.

2.1 Tulevaisuuskuvien merkityksestä

Tulevaisuuskuvat ovat keskeisiä tekijöitä ihmisen päätöksenteossa (Rubin 2003a, 792). Yksilö pyrkii hahmottamaan omaa tulevaisuuttaan nykyisyyden tarkastelemisen avulla ja muodostamalla erilaisia visioita mahdollisista tulevaisuuksistaan ymmärtäen koko ajan, että hänellä itsellään on mahdollista vaikuttaa omaan tulevaisuuteensa (Haapala 2002, 129). Yksilön tekemiin ratkaisuihin vaikuttaa hänen sosiokulttuurinen tietämyksensä, joka luo yleisen tason tulevaisuuskuvia ja niihin pyrkimisen keinoja. Mutta suuri merkitys on yksilön omilla tulkinnoilla tuosta tiedosta, joka hioutuu hänen oman kokemusmaailmansa kautta. (Rubin 2003a, 792). Tulevaisuuskuvien avulla voidaan myös ohjata valintoja ja päätöksiä tulevaisuustietoiseen suuntaan niin yksilötasolla kuin yhteiskunnallisellakin tasolla (Rubin 2002, 32). Tämä on erityisen oleellista nimenomaan ohjauksen näkökulmasta.

Nuorten tulevaisuuskuvien tarkasteleminen on myös keino selvittää heidän selviytymisstrategioitaan ja kykyään vastata tulevaisuuden haasteisiin (Rubin 2003a, 793), mikä on oleellista tietoa ohjausprosessille. Tulevaisuuskuvat antavat tietoa ihmisen mahdollisesta käyttäytymisestä tulevaisuudessa. Mutta yhtä lailla ne kertovat yksilön motivaatiosta ja niistä vaihtoehtoista, joita hänellä on käytössään päätöksentekohetkellä (Rubin 2003a, 793). Nuorten onkin hyvä tiedostaa näitä tulevaisuuskuviaan, sillä ne pitkälti ohjaavat heitä heidän valinnoissa, esimerkiksi ammatinvalinnassa.

Tulevaisuuskuvan sävy, se, miten positiivinen tai negatiivinen tuo kuva on, kertoo siitä, miten valmistautunut ja motivoitunut yksilö on tekemään päätöksiä

ja kantamaan niiden tuoman vastuun (Rubin 2003a, 793). Tulevaisuuskuvan positiivinen tai negatiivinen arvotus toimii aktiivivana tekijänä yksilön valinnoissa: samalla kun valinnat vaikuttavat toteutuvan tulevaisuuden laatuun, vaikuttaa tulevaisuuskuvan sävy valintojen sisältöön. (Rubin 2003b, 903).

Oman elämän tulevaisuuskuvat näyttäytyvät kuitenkin tutkimusten mukaan yleensä positiivisina ja optimistisina (Rubin 1998, 2000). Mielenkiintoista on, että yhteiskunnan ja maailman tulevaisuuteen liittyvät kuvat ovat negatiivisia ja jopa ahdistavia. (Rubin 2002, 38). Maailmaa ja Suomea koskevat tulevaisuuskuvat nähdään hyvin uhkaavina, mikä helposti lamaannuttaa nuoria ja estää heitä toimimasta haluamallaan tavalla. Tätä eroa selittää se, että nuoren oma tulevaisuuskuva heijasta perinteistä modernin teollisuusyhteiskunnan käsitystä onnistuneesta elämästä ja siihen liittyvistä seikoista, kun taas käsitykseen maailmasta on vaikuttamassa voimakkaasti tietoyhteiskunnan ilmi tuomat tulevaisuuden uhkakuvat. (Rubin 2004a, 2004b). Nämä ristiriitaiset tulevaisuuskuvat luovat haasteita kaikille nuorten kanssa toimiville, myös ohjaajille.

2.2 Tulevaisuuskuvan muodostuminen

Tulevaisuuskuvat muodostuvat kahdesta osasta: yksilön yleisestä tietämyksestä omasta sosiaalisesta ja fyysisestä ympäristöstään sekä erityisestä sosiaalisesta tiedosta ja paineista, jotka yksilö kohtaa sosiaalisessa ympäristössään. (Rubin 2003a, 799.) Tulevaisuuskuvia muokkaavat paitsi vuorovaikutus muiden ihmisten kanssa, myös yksilön omat ominaisuudet ja tausta (Kasurinen 1999, 177).

Tulevaisuuskuva toimii apuna erilaisissa elämäntilanteissa. Whaley & Whaley (1986, 4) esittävät, että ihminen olettaa tulevaisuuskuvien sisältämien asioiden olevan totta jossakin vaiheessa tulevaisuuttaan. Tähän luottaen ihminen toimii suurimmassa osassa nykyhetkeään – siihen perustuvat myös yksilön tulevaisuuteen suuntaavat toiminnot. (Rubin 2003a, 796.) Jotkin mahdollisuudet nähdään haluttavina, toisia pyritään välttämään. Ajatukset suunnataan sellaiseen toimintaan, joka johdattaa kohti haluttuja tulevaisuuskuvia ja pois niistä, jotka

saattaisivat johtaa ei-toivottaviin tulevaisuuskuviin. Yksilö pyrkii siis toteuttamaan toivottavaa tulevaisuutta edustavan tulevaisuuskuvaransa (Rubin 2003a, 796). Tämä edellyttää sitä, että yksilön on tehtävä valintoja erilaisten asioiden välillä: hänen on pohdittava mitä asioita pitää tavoittelemisen arvoisina ja mitä kannattaa vältellä. Arvot ja arviointiprosessi nousee tässä merkittävään asemaan.

Rubin (2003a, 796–797) huomauttaa kuitenkin, etteivät arvot nouse tyhjästä, vaan niihin on vaikuttanut ne kulttuuriset ja sosiaaliset ympäristöt, joissa yksilö on elänyt. Esimerkiksi koulu, sanomalehdet, televisio, elokuvat ja kirjallisuus heijastavat ja välittävät, mutta myös suuresti muokkaavat nuoren ajatuksia halutusta tulevaisuudesta (Rubin 2004a). Edellä mainittuun listaan kuuluu nyky-yhteiskunnassa väistämättä myös sosiaalinen media.

Myös aika vaikuttaa arvoihin – eri sukupolvet pitävät tyypillisesti hieman eri arvoja itselleen kaikkein tärkeimpinä. Yksilönkään tulevaisuuskuvat eivät ole stabiileja, vaan ne nousevat hyvin erilaisista aikaan sidotuista maailmankuvista. Kuvat voivat hyvinkin sisältää myös toisilleen ristiriitaisia elementtejä. Tämä on Rubinin mukaan tyypillistä nimenomaan myöhäismodernille aikakaudelle, jossa vallalla on yhtä aikaa monenlaisia maailmankuvia. (Rubin 2003a, 797.) Äärimmäisen tärkeäksi nouseekin nuoren kyky tehdä valintoja ja asettaa tavoitteitaan tärkeysjärjestykseen erilaisissa elämäntilanteissaan – nuoren tulee olla tietoinen siitä, mitkä tavoitteet ovat saavutettavissa ja mitkä eivät ole (Peavy 2006, 96–97).

Myös omasta toiminnasta saatu palaute muokkaa osaltaan tulevaisuuskuvia ja niiden rakentamista. Rubin (2003a, 797) huomauttaa myös, että jotkut tulevaisuuskuvista toimivat tiedostamattomalla tasolla vaikuttaen sieltä käsin yksilön päätöksiin ja toimintaan. Niinpä yksilöllä saattaa olla myös sellaisia tulevaisuuskuvia, joista hän ei ole lainkaan tietoinen, mutta jotka saattaisivat tulla keskustelun alaisiksi esimerkiksi ohjauskeskustelussa ohjaajan kanssa. Nämä tiedostamattomat tulevaisuuskuvat kuitenkin saattavat vaikuttaa ratkaisevasti yksilön valintoihin, mutta niiden havaitseminen ei välttämättä onnistu ilman ulkopuolista henkilöä. Tämä on erityisesti totta nyky-yhteiskunnassa, jossa tulevaisuuden ennakoiminen on muuttunut aiempaa vaikeammaksi tehtäväksi (Jokinen &

Rubin 2006, 89). Tässä onkin kohta, jossa ohjauksella on suuri merkitys nuorelle hänen tehdessään omaa tulevaisuuttaan koskevia ratkaisuja.

3 BOURDIEUN TEORIA PÄÄOMISTA

Bourdieuun (1997/1986) teoria kuvaa sosiaalista vuorovaikutusta pääoman käsitteiden kautta. Pääomia käyttämällä ja keräämällä yksilö saavuttaa paremmat mahdollisuudet toimia yhteiskunnassa itseään tyydyttävästi. Bourdieuun mukaan kaikki pääomat liittyvät vahvasti toisiinsa ja tukevat toisiaan. Hankkimalla yhtä pääomaa, on myös toisen pääoman kerryttäminen helpompaa. Bourdieuun (1997/1986) mukaan pääoma on joko henkilön yksityisomaisuutta tai yhteistä omaisuutta. Jos pääoma on yksityisomaisuutta, se tuottaa yksilölle valtaa ja vaikutusmahdollisuuksia ympäristöönsä. Valitsimme tutkimuksemme yhdeksi pohjateoriaksi Bourdieuun pääomateorian, koska se selittää ihmisen sosiaalisissa suhteissa toimimista useammasta näkökulmasta. Teorian kautta on mahdollista eritellä pääoman tyyppisiä ja etsiä yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia tutkimusaineistostamme.

3.1 Kulttuurinen pääoma

Kulttuurinen pääoma voi tarkoittaa tietoa, taitoa, älyä, kokemuksia, suhteita ja muuta ei-rahallista pääomaa, jota yksilö voi käyttää hyväkseen yhteiskunnallisen menestyksen saavuttamiseksi. Kulttuurisella pääomalla on erityisesti koulutus-sociologisissa tutkimuksissa viitattu vanhemmilta periytyvään koulutustaan. Toisaalta myös kiinnostus kulttuurielämää kohtaan, omistetut kulttuuriesineet ja koulutus sekä tutkinnot ovat osa kulttuurista pääomaa. (Bourdieu 1977.)

Kulttuurinen pääoma voidaan luokitella kahteen alaluokkaan: institutionaalistuneeseen ja esineellistyneeseen kulttuuripääomaan. Institutionaalistuneella

kulttuuripääomalla tarkoitetaan erityisesti nuoren omaa ja perheen yhteistä koulutustaustaa, suoritettuja tutkintoja sekä näiden tuottamaa yhteiskunnallista asemaa. (Bourdieu 1986, 243, 246–247; Ahola 1995, 26). Esineellistyneellä kulttuuripääomalla voidaan tarkoittaa esimerkiksi kulttuuriesineiden, kuten taulujen ja taideteosten omistajuutta. Esineellistyneellä pääomalla on samoja piirteitä kuin taloudellisella pääomalla. Sillä voidaan erottautua muista ja käydä kauppaa (Bourdieu 1986, 245). Kulttuurisen pääoman kautta yksilöllä on mahdollisuus tuoda esille omaa statustaan ja hyvää makuaan. Maku on yksi Bourdieun teorian avainkäsite, jolla tarkoitetaan muista erottautumista omalla elämäntyyllillä ja valinnoilla. Oikealla maulla tehdyt elämänvalinnat sopivat omaan elämäntyyliin. Ylä- ja alaluokan maut voi asettaa toisille vastakohtiksi. (Leskinen & Soronen, 2006).

Bourdieuun kuvataan olleen erityisen kiinnostunut kulttuurista ja koulutuksesta. Hän näki, että uudelleentuottaminen (reproduction) tapahtuu erityisesti peruskouluissa ja toisen asteen koulutuksessa. Uudelleentuottamisella tarkoitetaan sitä, miten omia arvoja ja arvostuksen kohteita siirretään toiselle sukupolvelle. Nuori saattaa jatkaa samassa ammatissa kuin vanhempansa ja tätä kautta uudelleentuottaa vanhempiensa kulttuurista pääomaa. (Webb, Schirato & Danaher, 2002). Teoria siis sopii hyvin omaan pro gradu -tutkimukseemme, koska tutkimme yläkouluikäisiä nuoria.

Omassa tutkimuksessamme tarkastelemme kulttuurista pääomaa erityisesti institutionaalistuneen kulttuuripääoman näkökulmasta. Olemme kiinnostuneita siitä, kokevatko nuoret elämässään tällä hetkellä, että hyvän koulutustaustan, tutkintojen ja pätevyyksien kautta voi saavuttaa yhteiskunnallista menestystä. Pohdimme edelleen, näkevätkö nuoret yhteiskunnallisen menestyksen ja vallan hyvän ja tavoittelemisen arvoisen elämän merkkinä, vai ovatko kyseiset asiat nuorille vähäpätöisiä. Tutkimuksessamme ei ole tarkoituksena etsiä viitteistä kulttuurisesta uudelleentuottamisesta. Tämä tehtävä on rajattu tutkimuksemme ulkopuolelle, eikä sitä ole erikseen kysytty tulevaisuuskirjoitelmien ohjeistuksessa.

3.2 Taloudellinen pääoma

Taloudellinen pääoma kuvaa yksilöllä käytettävissä olevaa varallisuutta. Se koostuu tuloista, muusta varallisuudesta ja virka-asemasta. (Antikainen, Rinne & Koski 2000, 32–33; Roos 1985, 12). Taloudellisen pääoman piirteisiin kuuluu, että sitä voidaan käyttää lisäpääoman hankkimiseksi. Jos yksilöllä on runsaasti taloudellista pääomaa, hän voi muuttaa sen muuksi pääoman tyypiksi; esimerkiksi hankkimalla taidetta voi jalostaa taloudellisen pääoman kulttuuriseksi, esi-neellistyneeksi pääomaksi. (Bourdieu 1986).

Bourdieun mukaan taloudellinen pääoma kasautuu ja liikkuu eteenpäin vähitellen yhä harvemmille. Taloudellinen pääoma on merkittävästi yhteydessä yksilöön sosiaaliseen pääomaan ja statukseen. Myös taloudellisen pääoman kautta muodostuu eliittiä, jolla on oma statuksensa (Bourdieu 1986).

Omassa tutkimuksessamme olemme kiinnostuneita siitä, kokevatko nuoret, että taloudellinen menestys ja pääoman kerryttäminen on heille tärkeää. Pohdimme edelleen, näkevätkö nuoret, että heillä on kulttuurisen pääoman (koulutus) kautta mahdollisuus lisätä omaa taloudellista pääomaansa. Olemme kiinnostuneita myös siitä, kokevatko nuoret, että taloudellinen pääoma tuo heille hyvän elämän, vai ovatko hyvän elämän kriteerit nuorilla muut kuin taloudelliset.

3.3 Sosiaalinen pääoma

Sosiaalisena pääomana nähdään käytettävissä olevat sosiaaliset suhteet – aktuaaliset tai potentiaaliset. Aktuaalisilla suhteilla tarkoitetaan todellisia, olemassa olevia sosiaalisia suhteita ja potentiaalisilla sellaisia suhteita, joita on mahdollista solmia. Sosiaaliseen pääomaan kuuluvat myös tietynlaiset käytöstavat, joilla erottaudutaan muista. Myös sosiaalisen etiketin hallitseminen on tärkeää. (Antikainen ym. 2000, 32–33; Roos 1985, 12). Yksinkertaistaen, mitä enemmän yksilöllä on sosiaalisia suhteita, sitä enemmän hänellä on sosiaalista pääomaa. Sosiaalinen pääoma muuntuu helposti myös taloudelliseksi ja kulttuuriseksi pääomaksi.

Bourdieu näkee, että yksilöt muodostavat yhdessä erilaisia sosiaalisia verkostoja. Riippuen siitä, millaiseen verkostoon ihminen kuuluu, määrittää millaista sosiaalista pääomaa hänellä on. Bourdieun mukaan yksilö voi kuulua sosiaaliseen eliittiin, joka sulkee potentiaalisia jäseniä pois ylhäältä alaspäin. Eliitti siis määrittelee itse, ketkä siihen kuuluvat ja eristää muut omaksi ryhmäkseen. Eliitillä on erityinen statuksensa, joka erottaa heidät muista. (Roos, J-P. 1985).

Berger ja Luckmann ovat (1998) määrittäneet niin, että mitä kauempana yksilöt aktuaalisesti ovat toisistaan, sitä helpompaa lajittelu eri ryhmiin on. Eliitin on siis sitä helpompi nähdä alemmat yhteiskuntaluokat kaukaisina, mitä vähemmän keskinäistä, aitoa vuorovaikutusta on. Lisäämällä vuorovaikutusta sosiaalisten verkostojen välillä olisi siis mahdollista vaikuttaa siihen, että toiset ihmiset nähtäisiin enemmän inhimillisinä yksilöinä kuin jonkin kaukaisen, erilaiset normit omaavan yhteisön jäsenenä.

Omassa tutkimuksessamme olemme kiinnostuneita siitä, millaista sosiaalista pääomaa nuoret uskovat itsellään olevan kymmenen vuoden kuluttua aikuisuudessa. Peilaamme Bourdieun teorian kautta myös nuoren kehitystehtävissä onnistumista. Olemme erityisen kiinnostuneita siitä, näkevätkö nuoret edelleen kuuluvansa lapsuuden perheeseensä, vai näkevätkö he olevansa osa uutta, itse luomaansa perhettä. Olemme kiinnostuneita myös siitä, millaista roolia ystävyysuhteet näyttävät nuorten elämässä aikuisuudessa. Tutkimme keneen nuoret turvautuvat kohdatessaan ongelmia elämässään. Etsimme myös tutkimusaineistostamme viitteitä siitä, millaisen statuksen nuoret haluavat aikuisuudessa; tahtovatko nuoret kuulua eliittiin ja miten eliittiin kuulumisen tuodaan teksteissä esille.

4 HAVIGHURSTIN KEHITYSTEHTÄVÄTEORIA

Kehitystehtävän käsitteen on luonut amerikkalainen tutkija Robert J. Havighurst (1957, 1982), joka ensimmäisenä kuvasi systemaattisesti ikäkausiin liittyviä normatiivisia tekijöitä (Nurmi 2001, 258). Termillä kehitystehtävä tarkoitetaan tehtävää, joka liittyy tiettyyn yksilön kehityksen vaiheeseen ja sen onnistunut suorittaminen auttaa yksilöä onnistumaan myös tulevien ikävaiheiden kehitystehtävissä ja luo onnellisuutta. Epäonnistuminen taas johtaa epäonnistumisiin myös myöhemmissä kehitystehtävissä ja aiheuttaa sen, että yhteisö ei välttämättä hyväksy epäonnistunutta yksilöä varauksettomasti. (Havighurst 1957, 2–3).

Havighurstin teorian pyrkimyksenä on ollut vastata siihen, miten yksilön kehitys on sidoksissa ympäristöstä tuleviin vaatimuksiin ja tarpeisiin. Se yhdistää biologisen kasvun sosiaalisiin odotuksiin, jotka muuttuvat jatkuvasti elämän eri vaiheissa ohjaten yksilön persoonallisuuden ja elämänrakenteiden kehitystä. Painotus on siinä, miten yksilö sopeutuu sosiaalisiin odotuksiin ja paineisiin. (Kuusinen 2001, 311-313).

Vaikka Havighurstin teoria on syntynyt 1940-luvun Yhdysvalloissa, pätee se yllättävän hyvin vielä toisella vuosituhanella: Mikäli termi ”avioliitto” saa rinnalleen ”avoliitto”-termin, on teoria hyvinkin ajanmukainen (Nurmi 2001, 2004; Kuusinen 2001). Havighurstin teorian kehittäjät ovatkin ainoastaan täydentäneet alkuperäistä teoriaa tuomalla siihen mukaan uusia ajanmukaisia käsitteitä (Nurmi 2001, 259), josta aiemmin mainittu avoliiton käsitteen mukaan tuominen on hyvä esimerkki. Nurmi ja Salmela-Aro (2000, 90) kuitenkin painottavat, että kehitystehtävät ovat kulttuurispesifejä, joten kehitystehtävät ja niihin liittyvät uskomukset saattavat vaihdella paljonkin kulttuurista ja aikakaudesta sekä yhteiskuntaluokasta riippuen.

4.1 Nuoruuden kehitystehtävät

Havighurst (1982, 43) näkee ikävuodet 12–18 keskeisimmiksi fyysisen ja emotionaalisen kehityksen ajoiksi. Hän mainitsee tuolle ajalle kahdeksan kehitystehtävää, jotka nuori läpikäy täysi-ikäisyyteensä mennessä: 1) uuden ja kehittyneemmän suhteen luominen omiin ikätovereihin, 2) maskuliinisen tai feminiinisen sosiaalisen roolin omaksuminen, 3) oman fyysisen ulkomuodon hyväksyminen ja sen käyttäminen tehokkaasti, 4) emotionaalisen itsenäisyyden saavuttaminen omista vanhemmista ja muista aikuisista, 5) avioliittoon ja perhe-elämään valmistautuminen, 6) ekonomiseen uraan valmistautuminen, 7) ideologisen ajattelun kehittyminen sekä 8) sosiaalisesti vastuullisen käytöksen saavuttaminen. (Havighurst 1982; Nurmi 2001, 259).

Kuusinen (2001, 313) kuvailee artikkelissaan Havighurstin teorian kehitystehtävät huomioiden nykykulttuurin ja historiallisen ajan muutokset, jotka ovat vaikuttaneet kehitysvaiheiden muuttumiseen. Kuusinen mainitsee myöhäisnuoruuteen liittyviksi kehitystehtäviksi emotionaalisen riippumattomuuden omista vanhemmista, parisuhteeseen, avo- tai avioliittoon valmistautumisen, uravalinnan ja ammattiin valmistautumisen sekä yksilöllisen eettisen ja moraalisen uskomusjärjestelmän kehittämisen. Kuusinen versio ei siis enää sisällä Havighurstin alkuperäisen teorian kohtia 1-3 (Kuusinen 2001, 313-314).

Havighurstin (1957, 111) mukaan uuden ja kehittyneemmän suhteen luominen ikätovereihin merkitsee sitä, että nuori oppii toimimaan aikuisen tavoin harjoittelemalla ikätovereidensa kanssa erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa. Kokeilujen kautta nuoret oppivat sosiaalisia taitoja, joita he aikuisten maailmassa tarvitsevat. (Havighurst 1982, 45). Maskuliinisen tai feminiinisen roolin saavuttaminen on toki edelleen yksi kehitystehtävä, mutta tässä kohdin näkyy se, miten asiat ovat muuttuneet Havighurstin ajoista. Havighurstille (1982, 50) sukupuolirooli on selkeästi määrittävä tekijä esimerkiksi työmarkkinoilla ja perhe-elämässä.

Oman fyysisen ulkomuodon hyväksyminen ja kehon tehokas käyttäminen merkitsee sitä, että yksilö tulee ylpeäksi omasta vartalostaan, tai oppii ainakin

hyväksymään sen. Siihen liittyy myös kyky suojella ja käyttää kehoaan yksilöä tyydyttävällä tavalla. Havighurst (1957, 120–123) huomauttaa kuitenkin, että erot yksilöiden välillä ovat suuria siinä, missä iässä kukin saavuttaa esimerkiksi lopullisen pituutensa. Kaikkia nuoria kuitenkin yhdistää jatkuva mielenkiinto kehittyvään vartaloonsa, joka aiheuttaa väistämättä myös murhetta ja epäilyksiä siitä, mikä on normaalia (Havighurst 1982, 51–53).

Havighurstin listan neljän ja Kuusisen ensimmäinen kehitystehtävä, emotionaalisen itsenäisyyden saavuttaminen omista vanhemmista ja muista aikuisista, merkitsee uudenlaisen suhteen muodostamista. Tavoitteena on kehittää vanhempiin tunneside ilman, että nuori on riippuvainen heistä ja kehittää arvostava suhtautuminen muihin vanhempiin ihmisiin ilman oman autonomian menetyksiä. (Havighurst 1982, 55–56). Emotionaalinen riippumattomuus vanhemmista merkitsee sitä, että nuori alkaa enenevässä määrin hakea normeja ja standardeja vertaisryhmistään. (Kuusinen 2001, 313).

Sekä Havighurst (1982, 55) että Kuusinen (2001, 313) ovat sitä mieltä, että irtautuminen omista vanhemmista on ensisijaisen tärkeää, jotta seuraava kehitystehtävä, positiivisen suhtautumisen kehittäminen perhe-elämää ja lasten hankintaa kohtaan, on mahdollista ratkaista. Havighurst (1982, 55, 59) kuitenkin toteaa, että nuoret suhtautuvat hyvin eri tavoin avioliittoon. Myös Kuusinen (2001, 313.) huomauttaa, että nyky maailma antaa nuorelle paljon enemmän mahdollisuuksia vaihtoehtojen etsintään ja kokeiluun kuin joitakin vuosikymmeniä sitten: avioliitto ei ole ainoa parisuhteen mahdollisuus, joten toisena vaihtoehtona avioliiton rinnalle on tullut avoliitto ja löyhimmin määritelty parisuhde.

Seuraava kehitystehtävä, taloudellisen turvallisuuden takaaminen ja ekonominen uran valmistelemisen, merkitsee sitä, että nuori tekee suunnitelmia tulevaa työuraansa varten. Tavoitteena on saavuttaa tunne siitä, että yksilö on kykenevä elättämään itsensä. (Havighurst 1982, 62–69). Kuusinen (2001, 313–314) nostaa uravalinnan tekemisen ja ammattiin valmistumisen tärkeimmäksi myöhäisnuoruuden kehitystehtäväksi, vaikka hän myöntää, että työelämän suuret muutokset ovat muuttaneet merkittävästi työn ja uran roolia yksilön elämässä. Enää työuralle pääseminen ei ole niin yksinkertaista, vaan tuottaa monelle nuorelle

ongelmia (Kuusinen 2001, 314). Jatkuva itsensä kouluttaminen on todellisuutta, eikä aiempi koulutus välttämättä riitä pätevöittämään omaan työhön kovinkaan pitkäksi aikaa ilman lisäkoulutuksen vaatimusta. Ammatinvalinnan ongelma ei siis tule eteen välttämättä vain yhtä kertaa elämässä, vaan se tulee ratkaistavaksi useampaan kertaan yhden ihmisen kohdalla. Niinpä ohjauksella on tilausta kaikenikäisillä ihmisillä heidän moninaisissa elämänvaiheissaan.

Ideologian kehittäminen on seuraava nuoruuteen kuuluva kehitystehtävä Havighurstin teoriassa. Se merkitsee arvojen ja eettisen systeemin omaksumista oman toiminnan ohjaamiseen. Yksilön tulee koostaa itselleen oma sosiaalis-politiittis-eettinen ideologiansa, sillä hän joutuu kohtaamaan kehittyessään erilaisia ennenkokemattomia arvoristiriitoja, joita yleiset moraal säännöt eivät kata. Näissä tilanteissa yksilön on tehtävä päätökset itse. (Havighurst 1982, 69–71). Sosiaalisesti vastuullisen käytöksen saavuttaminen puolestaan merkitsee sosiaalisen ideologian kehittämistä sekä yhteisön ja yhteiskunnan elämään osallistumisesta vastuullisena aikuisena, joka osaa ottaa huomioon yhteisön arvot omassa käytöksessään. Tämä yksilön sitominen osaksi sosiaalisia ryhmiä alkaa heti ihmisen synnyttyä. (Havighurst 1982, 75.) Kuusinen (2001, 314) niputtaa yhteen nämä kaksi viimeistä Havighurstin teorian kehitystehtävää: hän näkee viimeiseksi myöhäisnuoruuden kehitystehtäväksi yksilöllisen eettisen ja moraalisen uskomusjärjestelmän kehittämisen.

4.2 Varhaisen aikuisuuden kehitystehtävät

Varhainen aikuisuus on Havighurstin (1982, 83) mukaan hyvin opettavaista aikaa: silloin yksilö on erityisen herkkä ja epätavallisen valmis oppimaan asioita. Tämä varhainen aikuisuus sijoittuu Havighurstin teoriassa ikävuosiin 18–30, jolloin yksilö kohtaa seuraavat kehitystehtävät: elämänkumppanin valitseminen ja avioliitossa elämään oppiminen, perheen perustaminen ja lasten kasvattaminen, kodin hoitaminen, ansiotyön aloittaminen, yhteisöllisen vastuun ottaminen sekä

sellaisten sosiaalisten ryhmien löytäminen, joihin yksilö tuntee kuuluvansa. (Havighurst 1982, 83). Dunderfelt (2011, 97) huomauttaa, että Havighurstin listassa painottuvat sosiaaliset ja yhteiskunnalliset haasteet, mutta itsensä kohtaamisen haasteita ei juurikaan listassa huomioida. Hän muistuttaakin, että tähän vaiheeseen liittyy myös oman persoonallisuuden uudelleen muokkaamista ja oman minuuden etsintää (Dunderfelt 2011, 97).

Kuusinen (2001) puolestaan esittelee viisi varhaiseen aikuisuuteen liittyvää kehitystehtävää, jotka eivät poikkea kovinkaan paljoa Havighurstin yllä mainitusta listauksesta. Näitä Kuusisen mainitsemia tehtäviä ovat elämäntoverin valitseminen, perheen perustaminen, yhteisen talouden hallinta, työelämään osallistuminen ja uralla eteneminen sekä kansalaisvelvollisuuksien omaksuminen (Kuusinen 2001, 314-316).

Elämäntoverin valitseminen merkitsee nimensä mukaisesti valintaa. Vaikka pysyvän parisuhteen muodostaminen on edelleen tärkeä ja myös haluttu kehitystehtävä, on maailma muuttunut alkuperäisen teorian kuvaamasta ajasta, jolloin valitun kanssa tuli sitten kestää elämän eteen tuomat myötä- ja vastamäet. Kuusinen (2001, 314) pohtii artikkelissaan sitä, miten nykyään pysyvän parisuhteen odotetaan johtavan itsensä toteuttamiseen ja omien tavoitteiden saavuttamiseen sekä yksilöllisen persoonan kasvuun. Nämä yksilölliset odotukset johtavat helposti ristiriitaan perinteisen avioliittomoraalin arvojen kanssa, joka puolestaan johtaa usein parisuhteiden lyhytkestoisuuteen. Yksilöt etsivät vaikeuksien keskellä helpommin uutta parisuhdetta, joka paremmin sopii omaan elämään ja tyydyttää itselle tärkeitä tarpeita.

Kumppanin valitseminen ja avioelämän opettelu tulevat Havighurstin mielestä lähelle Eriksonin (1982) ajatuksia läheisyyden tärkeydestä yhtenä varhaisaikuisuuden kehitystehtävistä. Havighurst (1982) painottaa, että tämä Eriksonin mainitsema läheisyys on mahdollista kunnolla vain siinä tilanteessa, että molemmat parisuhteen osapuolet ovat aiemmissa kehitysvaiheissaan saavuttaneet tarvittavan itsenäisyyden omista vanhemmistaan. Läheisyys puolestaan on yhteydessä seuraavaan Havighurstin mainitsemaan kehitystehtävään, perheen perustamiseen. (Havighurst 1982, 86).

Perheen perustamista seuraa loogisesti lapsista huolehtimisen kehitystehtävä, samoin kuin kodista huolehtimisen kehitystehtävä. Molemmat pitävät sisällään vastuuta – ensimmäisessä jälkikasvun elämästä, toisessa perhe-elämän fyysisen keskuksen kunnosta. Havighurst näkee kodin tilana, jonka hyvinvoinnista riippuu vahvasti se, miten hyvinvoivaksi perhe-elämä muodostuu. (Havighurst 1982, 89).

Perheen perustamisen kehitystehtävä on myös esimerkki maailman muutoksesta. Nykyään voidaan yhä enenevässä määrin suunnitella perheeseen liittyviä asioita, esimerkiksi lasten syntymien ajoitusta. Perheen perustamiseen vaikuttaa voimakkaasti myös ura ja koulutus. Taloudellinen tilanne saa lisäksi monia pareja siirtämään avioitumista ja perheen perustamista tuonemmaksi. Seuraava Kuusisen (2001, 315) listaama kehitystehtävä, yhteisen talouden hallinta, onkin monen nuoren aikuisen elämän keskiössä.

Kiireiseen nuoren aikuisen elämään kuuluu siis myös työelämä ja omalla työuralla eteneminen. Kuusinen (2001, 315) painottaa, että riippumatta yhteiskunnallisesta tilanteesta, tulisi nuoren aikuisen erilaisten kokeiluvaiheiden jälkeen kyetä sijoittumaan jollekin pysyväälle ja pidemmälle työuralle. Tyytyväisyys työhön olisi tärkeää, sillä se ohjaa paljon psyykkisiä ja toiminnallisia resursseja. Nuoret panostavat siihen, minkä kokevat tulevaisuutensa kannalta tärkeäksi asiaksi, joten työ ja ammatti ovat merkittäviä tyytyväisyyden ja merkityksen kokemisen lähteitä elämässä. Kuusinen (2001, 315) kuvaa hyvin muutosta Havighurstin ajoista painottamalla, että nykyisessä työtilanteessa kaikille ei riitä mielekästä työtä ja ammattia, vaan jotkut ajautuvat ammatteihin joihin sattuvat pääsemään – kaikilla ei ole mahdollisuutta valita. Siksi elämäkulun kannalta olisikin hyvä, että työ ei olisi se ainoa tai varsinainen elämän tyydytyksen lähde. Tällöin työ on vain yksi osa elämää ja elämän tyydytystä haetaan keskittämällä voimavaroja muuhun kuin työelämään.

Kuusisen (2001) tavoin myös Havighurst (1982) liittyy edellisiin vaiheisiin seuraavan kehitystehtävän, ammatillisen uran aloittamisen. Ymmärrettävästi Havighurst kuitenkin katsoo tilannetta vahvasti oman aikansa näkökulmasta – tässä kohdin hän puhuu ainoastaan miehestä, naisten työssäkäyntiä hän ei käsittele

(ks. Havighurst 1982, 90). Tämä on ehkä merkittävin muutos, joka on tapahtunut teoksen kirjoittamisen ja nykyhetken välillä: naiset ovat varsinkin Suomessa hyvin keskeinen osa työvoimaa, myös äiteinä.

Kansalaisvelvollisuuksista huolehtiminen on mahdollista vasta siinä vaiheessa, kun yksilöllä on tarpeeksi aikaa ja varallisuutta alkaa jakaa aikaansa muiden kuin keskeisesti oman perheen asioihin liittyvien seikkojen kanssa (Havighurst 1982, 90). Samoilla linjoilla on myös Kuusinen (2001, 316.), joka näkee kansalaisvelvollisuuksien omaksumisen yhdeksi varhaisen aikuisuuden kehitystehtävistä. Kuusinen näet huomauttaa, että yksilön aseman on oltava riittävän vakiintunut, jotta tämä kehitystehtävä tulee mahdolliseksi ratkaista.

Kansalaisvelvollisuuksista huolehtimisen kehitystehtävä on Kuusisen (2001) listauksessa viimeinen, mutta Havighurstin (1957, 1982) teoriassa varhaiseen aikuisuuteen kuuluu vielä yksi kehitystehtävä: samanhenkisen sosiaalisen ryhmän löytäminen. Se tapahtuu Havighurstin (1982, 93–94.) mukaan pikemminkin yhdessä kumppanin kanssa kuin yksilöinä. Yhteisten mielenkiinnonkohteiden tärkeys on keskeinen, sillä tässä ryhmässä sosiaalista elämää saatetaan elää vuosikymmeniä.

5 MUOTOUTUVA AIKUISUUS

Jeffrey Jensen Arnett (2000) on esittänyt termiä *emerging adulthood* (muotoutuva aikuisuus) uudeksi kehitysvaiheeksi perinteisten nuoruus- ja aikuisuusajanjaksojen väliin. Käytämme tässä termistä suomennosta muotoutuva aikuisuus, sillä kyseisestä ilmiöstä on Suomen kontekstissa tehdyssä tieteellisessä tutkimuksessa käytetty mainittua suomennosta (Salmela-Aro 2008, 375). Koska tarkastelemme aineistosta sitä, miten vastaajat ovat selviytyneet nuoruuden ja varhaisen aikuisuuden kehitystehtävistä, on muotoutuvan aikuisuuden käsite käytökelpoinen tulkintaa tehtäessä.

5.1 Muotoutuvan aikuisuuden sijoittuminen

Muotoutuvan aikuisuuden ajanjakso kattaa karkeasti ottaen ikävuodet 18–25 (Arnett 2000, 469). Muotoutuva aikuisuus on Arnettin näkökulmasta nuoruudesta erillinen ajanjakso, sillä hän puolustaa nuoruuden sijoittamista ikävuosiin 10–18 (Arnett 2000, 473). Tuossa iässä yleensä asutaan vielä vanhempien kanssa, koetaan murrosiän muutokset ja opiskellaan. Mikään näistä ei ole normatiivista enää ikävuoden 18 jälkeen, ja koska 18. ikävuosi tuo mukanaan monia lain oikeuttamia ja velvoittamia asioita, ei ajanjaksosta voida Arnettin (2000, 473) mukaan käyttää nimitystä myöhäinen nuoruus. 18-vuotias on hänen mukaansa kuitenkin enemmän aikuinen kuin nuori.

Arnett (2000, 477) ei pidä myöskään nuorta aikuisuutta pätevänä määrittelemään sitä kehitysvaihetta, josta hän käyttää nimitystä muotoutuva aikuisuus. Ensinnäkin määritelmän käyttäminen merkitsisi sitä, että pitäisi hyväksyä, että yksilö on jo saavuttanut aikuisuuden. Kuitenkin muotoutuvan aikuisuuden vaiheessa moni on sitä mieltä, että heillä on vielä matka aikuisuuteen kesken. Ar-

nettin (2007, 69) mukaan nuori aikuisuus sopii paremmin juuri kolmekymppiin, sillä he ovat todellisia aikuisia verrattuina 18–25 vuotiaisiin.

Côté ja Bynner (2008, 252) kuitenkin kyseenalaistavat tällaisen erillisen termin tarpeellisuuden. Heidän mukaansa kyseessä on työelämän muutoksista aiheutunut pidentynyt siirtymäjakso koulutuksesta työelämään, ei muuta. Côté ja Bynner myös huomauttavat, ettei kyseessä ole mikään uusi ilmiö, sillä jo 1800-luvulla tietyissä ammattiryhmissä oman perheen perustaminen lykkääntyi työn vuoksi. Yleisemmin ilmiö on ollut näkyvissä jo 1900-luvun puolivälistä alkaen. (Côté & Bynner 2008, 252 - 254.)

Arnett (2007, 69) puolustaa termin käyttökelpoisuutta kuitenkin sillä, että aiemmin käytössä olleet termit, kuten myöhäinen nuoruus, nuori aikuisuus ja siirtymä aikuisuuteen, eivät ole olleet kovin toimivia. Koska ikävuodet 18–25 on kestoltaan pidempi kuin lapsuus, tulisi se Arnettin (2007, 69–70) mukaan huomioida omana ikävaiheenaan ja käyttää siitä uutta termiä, koska ilmiökin on uusi ja muista ikävaiheista erillinen. Côté ja Bynner (2008, 252) kuitenkin ovat sitä mieltä, että kyseessä ei ole uusi kehityksellinen ajanjakso: uudelle termille on tullut kysyntää, kun on pitänyt selittää jotenkin sitä, miksi siirtymä nuoruudesta aikuisuuteen on pidentynyt.

Vaikka Arnett (2000, 469, 477) sijoittaa muotoutuvan aikuisuuden teoriassaan ikävuosiin 18–25, hän muistuttaa, ettei ikään saisi takertua liiaksi: on olemassa 19-vuotiaita, jotka ovat saavuttaneet aikuisuuden ja 29-vuotiaita, jotka eivät ole. Niinpä muotoutuvan aikuisuuden kehitysvaihe voidaankin sijoittaa perustellusti myös 18–29-vuotiaisiin, koska mitään maata mullistavaa yksilölle ei tapahdu nimenomaan 25-vuotiaana. Suurimmalle osalle tuossa kehitysvaiheessa tapahtuu siirtyminen hieman vakiintuneempaan elämänvaiheeseen 30. ikävuoteen mennessä. (Arnett 2014, 7.)

5.2 Mitä muotoutuva aikuisuus on?

Arnett (2000, 469–470) mukaan muotoutuva aikuisuus erottuu omaksi ikävaiheekseen, kun sitä tarkastellaan väestötieteellisesti, yksilön subjektiivisesta näkökulmasta ja identiteetin tutkimisen näkökulmasta. Väestötieteellistä tukea Arnett (2014, 8) hakee erityisesti yhteiskunnallisista muutoksista: niin Yhdysvalloissa kuin vaikkapa Suomessakin avioidutaan ja perhe perustetaan aiempia vuosikymmeniä myöhemmin ja opiskeluaika on pidentynyt (Aapola & Ketokivi 2016, 8), eivätkä siirtymät ole enää tasaisia vaan hyvin joustavia ja eriytyneitä. Muutokset ja moninaisuudet tasaantuvat yksilön siirtyessä hiljalleen kohti nuorta aikuisuutta. Tämä tapahtuu siten, että hän tekee kestävämpiä valintoja ja ratkaisuja, jotka rajaavat hänen mahdollisuuksiaan elämässä. (Arnett 2000, 471). Jokainen ihminen siirtyykin aikuisuuteen hyvin yksilöllistä reittiä (Furstenberg, Rumbaut & Settersten 2005, 3).

Muutokset ovat aiheuttaneet nuoruuden ja aikuisuuden välille ajanjakson, jota Arnett (2014, 8) nimittää suomennettuna muototutuvaksi aikuisuudeksi. Hänen mukaansa nämä väestötieteelliset muutokset koskevat nimenomaan teollistuneita yhteiskuntia ja kehittyviä maita, mutta ilmiönä muotoutuva aikuisuus on kuitenkin maailmanlaajuinen. Buhl ja Lanz (2007, 439) toteavat, että Euroopassa monet väestötieteelliset siirtymät tapahtuvat kuitenkin myöhemmin kuin Yhdysvalloissa, joten eurooppalaisessa viitekehyksessä tulisi käyttää toisenlaisia aikarajoja. Esimerkiksi Suomelle tyypillinen piirre on se, että täällä koulutukselliset siirtymät tapahtuvat verrattain myöhään - esimerkiksi yliopistoon siirrytään vanhempina kuin muualla, joka merkitsee myös sitä, että perheen perustaminen siirtyy (Salmela-Aro, Aunola & Nurmi 2007, 694). Arnett (2014, 8–9) kuitenkin painottaa, että hän ei väitä ilmiön olevan sillä tavalla universaali, että kaikki 18–29-vuotiaat taustastaan huolimatta eläisivät kyseisen aikakauden, vaan joissakin kulttuureissa muut elämän aspektit ovat tärkeämpiä kuin pitkään opiskelu. Euroopan näkökulmasta asiaa tarkastelleet Buhl ja Lanz (2007, 441–443) painottavat myös sitä, että eri maissa muotoutuvaa aikuisuutta elävät ihmiset ovat hyvin eri-

laisissa olosuhteissa, mutta eivät kiellä sitä, että ilmiö löytyy laajalti eri eurooppalaisista valtioista. Côté ja Bynner (2008, 256) huomauttavat kuitenkin, että muotoutuvaksi aikuisuudeksi nimitettyä ilmiötä tarkasteltaessa tulisi ottaa paremmin huomioon väestön heterogeenisyys. Yksilöiden kokemukset vaihtelevat huomattavasti riippuen muun muassa heidän sukupuolestaan, rodustaan ja sosiaalisesta asemastaan (Furstenberg, Rumbaut & Settersten 2005, 17-18).

Muotoutuva aikuisuus ei kuitenkaan kuulu kaikkiin kulttuureihin. Kaikissa ei-länsimaisissa kulttuureissa ei ole edes nuoruuden käsitettä sillä tavalla kuin länsimaisissa kulttuureissa: varhainen naimisiinmeno merkitsee aikuisuutta, jolloin nuoruus on lyhyempi ajanjakso kuin länsimaissa, eikä siihen mahdu muotoutuvan aikuisuuden siirtymävaihetta. (Arnett 2000, 477-478.) Muotoutuva aikuisuus kuuluu siis yhteiskuntiin, joissa työllistyminen vaatii pidempää koulutautumista, mikä merkitsee sitä, että suuri osa yksilöistä opiskelee yli 20-vuotiaiksi. Samalla, kun opiskelu kestää pidempään, siirtyy perheen perustaminen myöhemmäksi, kun yksilöt hakevat itseään henkilökohtaisessa elämässä ja paikkaansa työelämässä ennen vanhemman vastuun ottamista.

5.3 Muotoutuvan aikuisuuden tunnuspiirteet

Arnett (2000, 2015) on tutkimuksissaan kartoittanut muotoutuvaa aikuisuutta Yhdysvaltojen kontekstissa. Tutkimustensa perusteella hän esittää muotoutuvan aikuisuuden tunnuspiirteiksi seuraavia viittä piirrettä: 1) identiteetin etsintä, 2) epävakaus eri elämän osa-alueilla, 3) itsekeskeisyys, 4) tunne välitilassa olemisesta sekä 5) optimismi ja mahdollisuuksien havaitseminen.

Identiteetin etsintä on ehkä keskeisin piirre muotoutuvan aikuisuuden vaiheessa: yksilö etsii erilaisia mahdollisuuksia toimia eri elämänalueillaan, varsinkin tunne- ja työelämän alueilla. Hän kehittää omaa identiteettiään, eli pyrkii selvittämään mitä hän oikein elämältään haluaa ja kuka oikeastaan on. Tämä ikävaihe on parasta aikaa identiteettityölle, sillä tuossa iässä yksilö ei ole enää samalla tavalla riippuvainen muista kuin lapsuudessaan tai nuoruudessaan, mutta

hän ei kuitenkaan ole vielä sellaisessa asemassa, jossa hänellä olisi aikuisuuteen kuuluvia vastuualueita, kuten perheeseen ja työhön liittyvät velvollisuudet. Tämän vuoksi muototuvan aikuisuuden vaiheessa yksilö tavallisesti kokeilee erilaisia elämänsuuntia eri elämänalueilla. Monet vaihtoehdot ovat vielä mahdollisia ja erilaiset kokeilut sallittuja. (Arnett 2000, 469; Arnett 2014, 9–10.)

Arnett (2000, 473) huomauttaa, että muotoutuvaa aikuisuutta ei saa sotkea identiteetin kehittymiseen, vaikka ajanjakso tarjoaakin oivat mahdollisuudet identiteetin tutkimiseen eri elämän osa-alueilla. Identiteetin kehittyminen on Eriksonin (1982) teoriassa selvästi osa nuoruutta, vaikkakin hän jo 1950-luvulla esitti, että teollistuneet yhteiskunnat hyväksyvät pidentyneen nuoruuden, jotta on aikaa erilaisille identiteetin tutkimuksille. Mutta jos ikävuodet 10–18 ovat nuoruutta ja 18–25 muotoutuvaa aikuisuutta, niin monet identiteetin tutkimisen vaiheet kuuluvat osaksi muotoutuvat aikuisuuden ikää. (Arnett 2000, 473.)

Muotoutuvaan aikuisuuteen liittyy kiinteästi myös riskikäyttäytymisen. Tiedetyt riskikäyttäytymisen huiput osuvat nimenomaan muotoutuvaan aikuisuuteen, eivät suinkaan nuoruuteen (ks. esim. Arnett & Sussman 2014). Näitä ovat muun muassa suojaamaton seksi, erilaisten huumaavien aineiden väärinkäyttäminen, moottoriajoneuvon ajaminen ylinopeudella tai juopuneena. (Arnett 2014, 19). Nämä kokeilut kuuluvat enemmän muotoutuvaan aikuisuuteen sen vuoksi, että nuoruudessa yksilö on vielä vanhempiansa valvonnan alainen, joten kokeileminen ei ole niin helppoa. Aikuisuudessa kokeiluja puolestaan rajoittavat erilaiset aikuisuuden roolit, esimerkiksi puolison tai vanhemman roolit. (Arnett 2000, 475.) Côté ja Bynner (2008, 263) kuitenkin toteavat Arnettin yliarvioivan sitä laajuutta, millä yksilöt voivat toteuttaa erilaisia kokeiluja muototuvan aikuisuuden iässä. Esimerkiksi marginaaliseen sosiaaliseen ryhmään kuuluvilla ei ole riittävästi varoja toteuttaa erilaisia kokeiluja. Arnettin teoriaa onkin kritisoitu valkoista keskiluokkaa kuvaavaksi teoriaksi, jota on vaikeaa yleistää koko yhteiskuntaan (Schwartz 2016, 311).

Toinen muototuvan aikuisuuden tunnuspiirre, epävakaisuus eri elämän osa-alueilla, liittyy erityisesti työhön ja ihmissuhteisiin. Tavallisesti yksilöllä on jonkinlainen suunnitelma, jota hän pyrkii noudattamaan: hänellä on esimerkiksi

suunnitelma opintoihin ja työllistymiseen liittyen, mahdollisesti myös perheeseen liittyviä suunnitelmia. (Arnett 2014, 11-12.) Nuo suunnitelmat kuitenkin kokevat matkalla aikuisuuteen lukuisia muutoksia ja päivityksiä. Opiskeltava asia tai opiskelupaikka vaihtuu, asuinpaikka muuttuu, parisuhde katkeaa ja uudet tuulet puhaltavat elämässä sen eri alueilla. (Furstenberg, Rumbaut & Settersten 2005, 18.) Joka kerta, kun suunnitelmaan tulee muutos, oppii yksilö jotakin myös itsestään ja omista kyvyistään ja haluistaan (Arnett 2014, 13).

Missään toisessa ikävaiheessa yksilö ei ole yhtä paljon itseensä keskittynyt kuin muotoutuvan aikuisuuden ikävaiheessa (2014, 13). Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että muotoutuvan aikuisuuden vaiheessa oleva henkilö olisi itsekeskeinen ja itsekäs. Itseensä keskittyminen tässä vaiheessa ei ole tuomittavaa, vaan normaalia ja ennen kaikkea väliaikaista. Keskittymällä itseensä yksilö kehittää taitojaan elää arjessa ja rakentaa aikuisen ihmisen elämää. Itseensä keskittymisen vaihe on tärkeä, koska sen jälkeen yksilön tulee kyetä sitoutumaan toiseen ihmiseen ja työelämään. (Arnett 2014, 14.) Keskittymällä itseensä ja omiin asioihinsa, yksilö saa järjestykseen sellaisia asioita itsessään ja elämässään, joiden varaan hänen on mahdollista rakentaa tulevaisuuden elämäänsä.

Arnett (2000, 471) on tutkimuksistaan amerikkalaisessa yhteiskunnassa huomannut, että nuorten kehittyminen ikävuosien 12 ja 17 välillä on tilastollisesti vielä melko yhtenevää – suurin osa asuu vanhempien luona, vain harvalla on omia lapsia ja suurin osa vielä opiskelee. 30. ikävuoteen mennessä suurin osa on naimisissa, on tullut vanhemmaksi ja vain harva on enää opiskelemassa. Sen sijaan näiden vuosien väliin jäävä aika, erityisesti ikävuodet 18–25, on täynnä muutoksia ja mahdollisuuksia. Tuohon ikäryhmään kuuluvaa ei Arnettin mukaan ole helppoa asettaa tilastollisesti samalla tavalla rooleihin kuin aiemmissa ja myöhemmissä ikävaiheissa.

Niinpä välitilassa olemisen tunne on hyvin keskeistä muotoutuvan aikuisuuden vaiheessa. Tuo tunne syntyy pitkälti siitä, että yksilöllä ei enää ole nuoruuden rajoituksia eikä aikuisuuden velvollisuuksia. Tuosta vapaudesta seuraa se, että yksilö voi toteuttaa erilaisia kokeiluja, joka puolestaan aiheuttaa edellä mainittua epävakautta eri elämän osa-alueilla. (Arnett 2014, 14–15.) Muotoutuvan

aikuisuuden vaiheessa yksilö ei näe enää itseään nuoreksi, muttei vielä kunnolla aikuiseksikaan.

Arnett (2000, 471–472) onkin todennut, että vasta 26–35-vuotiaiden ryhmässä suurempi osa kokee olevansa enemmän aikuinen kuin nuori. Tätä ennen he eivät koe siirtymän aikuisuuteen tapahtuneen täydellisesti. Nuorilta kysyttäessä he eivät kuitenkaan nähneet perinteisiä aikuisuuteen liittyviä kehitystehtäviä, kuten avioliiton solmimista tai perheen perustamista, sellaisiksi seikoiksi, jotka määrittelisivät merkittävästi sitä, että nämä kehitystehtävät onnistuneesti suorittanut eläisi aikuisen elämää (Nelson & Barry 2005, 242). Merkittävimpinä kriteereinä he pitivätkin itsestään vastuun ottamista ja itsenäisten päätösten tekemistä sekä taloudellisen itsenäisyyden saavuttamista (Arnett 2000, 2014, 15).

Mahdollisuuksien huomaaminen ja optimismi näkyy muotoutuvassa aikuisuudessa siten, että monet asiat ovat yksilölle mahdollisia samalla kun vain harvasta asia on päätetty lopullisesti varmaksi. Tuossa vaiheessa yksilöllä on korkeat toiveet ja odotukset asioista – vain harvoja haaveita on päästy kokeilemaan käytännössä. Tulevaisuutta koskevat odotukset ovat kovat, eikä pessimistisiä tulevaisuudenkuvia pidetä mahdollisia. Dramaattisetkin muutokset elämässä ovat muotoutuvan aikuisuuden vaiheessa mahdollisia. Mahdollisuudet omien päätösten tekemiseen tuntuvat olevan yksilön mielestä lähestulkoon rajattomat. (Arnett 2014, 15–16.)

Muotoutuva aikuisuus onkin suurten toiveiden ja unelmoinnin aikaa, mutta siihen kuuluu oleellisena osana myös jännitteitä, koska ikävaihetta elävän yksilön elämä on vielä monella tavalla kesken eikä ole täyttä varmuutta mihin erilaiset kokeilut ja tutkimukset lopulta johtavat. (Arnett 2014, 1.) Vapaus oman identiteetin etsintään, välitullassa olemisen tunne ja erilaisten mahdollisuuksien etsintä ei kuitenkaan ole kaikissa yhteiskunnissa mahdollista – ainoastaan vapaammissa kulttuureissa (Schwartz 2005, 313). Me koemme kuitenkin, että Suomi on sellainen maa, joka mahdollistaa muotoutuvan aikuisuuden, ja siksi ilmiön tutkiminen aineistossamme on perusteltua.

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

6.1 Tutkimuskysymykset

Tutkimuksemme tarkoituksena oli selvittää, millaisena yläkoulun yhdeksäsluokkalaiset näkevät oman tulevaisuutensa kymmenen vuoden kuluttua. Menetelmänä käytimme tulevaisuutta kuvaavia kirjoitelmia eli niin sanottua tulevaisuuden muistelun menetelmää. Toivoimme saavamme tutkimuksemme tuloksena arvokasta tietoa siitä, millaisena nuoret näkevät tulevaisuutensa ja varhaisen aikuisuutensa. Tahdoimme tutkimuksen tulosten kautta löytää asioita, joita yläkoulun oppilaanohjauksessa pitäisi erityisesti huomioida. Tällaisia asioita voivat olla ne, joita nuoret eivät kirjoitelmissaan lainkaan kuvanneet. Nämä saattavat olla seikkoja, joille he ovat sokeita tai joita he eivät tunnista tulevaisuudessa itselleen tärkeiksi. Tulosten kautta yläkoulun oppilaanohjausta olisi mahdollista kehittää niin, että nuoret olisivat yläkoulun päättäessään paremmin tietoisia tulevaisuuden ja erityisesti aikuisuuden vaatimuksista.

Lähestyimme aihetta kolmen teoriaosuudessa kuvatun teorian kautta. Ensimmäkin tutkimme nuorten muotoutuvaa aikuisuutta. Toiseksi tutkimme Bourdieun pääomateorian kautta, millaista pääomaa nuoret uskovat heillä olevan kymmenen vuoden kuluttua. Kolmanneksi tarkastelimme, missä vaiheessa nuoruuden ja varhaisen aikuisuuden kehitystehtäviä nuoret uskovat olevansa kymmenen vuoden kuluttua. Tutkimuskysymyksemme ovat muotoutuneet näiden kolmen eri teorian kautta.

- Millaisia tulevaisuuskuvia nuorilla oli?
- Millaista pääomaa nuoret uskoivat heillä olevan kymmenen vuoden kuluttua?

- Missä kehitysvaiheessa nuoret uskoivat olevansa kymmenen vuoden kulluttua?

6.2 Aineiston analyysi

6.2.1 Laadullinen tutkimus tutkimusmenetelmänä

Laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on ymmärtää toista ihmistä ja hänen kokemuksiaan (Tuomi & Sarajärvi 2009). Tutkimus on kuin vuoropuhelua, jota tutkija käy aineistonsa kanssa. Ymmärrys toisesta ihmisestä rakentuu käsillä olevan aineiston kautta. Tutkijan oma kokemusmaailma, arvostukset ja intuitio vaikuttavat siihen, mitä hän näkee aineistossa tärkeänä ja käsittelemisen arvoisena. Laadullisen tutkimuksen laadukkuus on pitkälti kiinni siitä, kuinka hyvin tutkija tunnistaa omat ennako-oletuksensa käsillä olevasta ilmiöstä. Analyysi kun pohjaa tutkijan havaintokykyyn, tulkintaan ja ymmärrykseen. (Stake 2010).

Staken mukaan laadullinen tutkimus voidaan myös määritellä tulkitsevaksi tutkimukseksi. Tällä viitataan siihen, että jokaisella on oma tulkintansa aineistossa esiintyvistä ilmiöistä ja tapahtumista. Analyysin lähtökohtana tulisi kuitenkin olla aineisto ja siitä nousevat teemat (Eskola & Suoranta 2003). Aineiston luokittelun, analyysin ja lähdekirjallisuuden pohjalta tutkija käy sisäistä diskurssia ja pyrkii saamaan empiirisestä aineistosta uutta teoreettista pohdintaa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 266–267).

Omassa tutkimuksessamme pyrimme selvittämään, miten yläkouluikäiset kokevat oman tulevaisuutensa. Näemme aineiston nuorten äänenä ja pyrimme lähestymään sitä teorian kautta antamalla kuitenkin nuorten omille kokemuksille ja näkemyksille tilaa. Pyrimme analyysissa huomioimaan nuorten iän aineiston keruuhetkellä, aineiston hankinnan erityisen tilanteen sekä sen, että jokainen nuori kuvaa omaa elämäänsä ja sen suuntaa yksilöllisin ja toisistaan eroavin sanavalinnoin ja käsitteiden. Silti yritämme luoda aineistosta teemoja, jotka kuvaavat nuorten tulevaisuuteen suuntautumista ja heille tärkeitä asioita rikkaasti

mutta tarkkarajaisesti. Pyrimme tulkitsemaan nuorta oikein. Tahdomme analyysissä varata tutkimuksellemme oikeuden tuoda julki myös aineistosta nousevia omia tulkintoja. Tarkoituksena on tavoittaa nuorten ajatuksia, odotuksia ja intuitiota tulevaisuudestaan. Emme ole kiinnostuneita niinkään samantapaisten tulevaisuuskuvioiden esiintymisen määrästä, vaan tavoitteenamme on kuvata niitä mahdollisimman perusteellisesti ja luoda merkityssuhteita teemojen välille. Tämän vuoksi valitsimme lähestymistavaksi laadullisen tutkimuksen määrällisen tutkimuksen sijasta.

6.2.2 Sisällönanalyysi analyysimenetelmänä

Laadullisen tutkimuksen käsite pitää sisällään aineiston keräämisen ja analyysin. Sisällönanalyysi on tekstianalyysiä ja sillä tarkoitetaan menettelytapaa, joka mahdollistaa dokumenttien analysoimisen systemaattisesti ja analyttisesti. Dokumentteja voivat olla esimerkiksi kirjat, haastattelut tai kirjoitelmat. Tärkeää analyysiä aloitettaessa on rajata tutkimusaineistosta mielenkiintoiset kysymykset ja keskittyä vain niiden tutkimiseen. Muuten vaarana on aineistoa läpikäydessä eksyä uusien kiinnostavien teemojen pariin, jolloin tutkimus saattaa paisua liian suureksi käsitellä. (Tuomi & Sarajärvi 2009). Sisällönanalyysia on mahdollista toteuttaa tutkimusmenetelmänä myös tapaamatta tutkimusjoukkoa itse (Cho & Lee 2014). Tämän mahdollistaa tekstiin pohjaava analyysi.

Sisällönanalyysi etsii tekstin merkityksiä muodon sijasta (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103-104). Näin ei ole kuitenkaan ollut aina. Sisällönanalyysia on käytetty alun perin määrällisessä tutkimuksessa. Tällöin sisällönanalyysin on ollut tarkoituksena osoittaa, että tekstistä nousevat teemat pysyvät samoina, vaikka tekstiä analysoivien henkilöiden määrä kasvaisi. Pyrkimyksenä on ollut pilkkoa analyysin kohteena olevat tekstit niin pieniin osiin, että esiin nousevia piirteitä on voitu laskea kappalemäärin. Vähitellen tutkimuksen järkevyyttä on kyseenalaistettu pohtien, tuoko teksteissä esiintyvien yksittäisten piirteiden laskeminen mitään merkityksellistä tietoa käsiteltävästä ilmiöstä. Tämän kritiikin myötä tekstejä on alettu käsittelemään holistisemmin, laadullisella otteella. (Cho & Lee 2014).

Sisällönanalyysillä pyritään saamaan tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä kuvaus tiivistetyssä muodossa. Tässä apuna toimii aineiston koodaaminen itse parhaaksi nähdyllä tavalla. Näiden omien koodimuistiinpanojen avulla on mahdollista jäsentää aineiston tärkeät kohdat. Koodit toimivat apuvälineinä tekstin kuvailussa ja jäsentelyssä. Koodit myös helpottavat tutkijan liikkumista aineistomassassa. (Tuomi & Sarajärvi 2009).

Aineistoa voidaan edelleen käsitellä luokittelemalla, teemoittelemalla ja tyyppittelemällä. Luokittelussa aineistosta muodostetaan luokkia, joiden esiintymiskerrat aineistossa lasketaan (vrt. Cho & Lee 2014). Teemoittelu on muuten samanlainen analyysitapa kuin luokittelu, mutta siinä lisäksi kuvaillaan teemojen sisältöjä. Toistuvia teemoja etsitään. Tyypittelyssä aineisto ryhmitellään tyypeiksi. Tässä eri teemoista etsitään tyypillisiä esimerkkejä, joista muodostetaan yleistys, niin sanottu tyyppiesimerkki. (Tuomi & Sarajärvi 2009).

6.2.3 Teorialähtöinen sisällönanalyysi

Sisällönanalyysia voidaan toteuttaa induktiivisesti ja deduktiivisesti. (Elo & Kynäs 2008; Eskola & Suoranta 2003; Tuomi & Sarajärvi 2009). Lähestymistapojen erona on, miten aineiston tyypit tai kategoriat luodaan. Induktiivista analyysia on järkevää käyttää, kun ilmiöstä saatava ennakkotieto on joko vähäistä tai jäsenymätöntä. Induktiivisessa sisällönanalyysissa teemoittelu lähtee aineistosta itsestään. Deduktiivinen analyysi taas pohjaa teoriaan, kirjallisuuteen tai aiempaan tutkimukseen. Omassa tutkimuksessa käytämme deduktiivista sisällönanalyysia. Tällöin analyysia ohjaa teema ja luokittelua olemassa oleva viitekehys. Teorialähtöinen sisällönanalyysi käynnistyy analyysirungon muodostamisesta. Analyysirungon sisälle muodostetaan aineistosta luokituksia. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 113). Schreierin (2012) mukaan sisällönanalyysi sopii sellaiseen tutkimukseen, jossa ainakin jossain määrin on tarkoitus tuoda mukaan tutkijan omaa tulkintaa.

6.3 Tutkimuksen kohdejoukko

Tahdoimme tutkia gradussamme sitä, mitä yläkoulun oppilaanohjauksen kehittämistarpeita nousee esille, jos tutkimme sitä, millaiseksi nuoret kuvittelevat oman tulevaisuutensa ja aikuisuutensa yläkouluikäisiä ollessaan. Tällaisen tutkimusasetelman kautta peilaamme nuorten omia ajatuksia muotoutuvaan aikuisuuteen, kehitystehtäviin ja siihen, millaista pääomaa nuoret näkevät heillä olevan käytössä aikuisuudessa. Olemme kiinnostuneita siitä, voisiko yläkoulun ohjauksessa enemmän tuoda esiin niitä puolia aikuisuudesta ja aikuisuuden vaatimuksista, joita nuoret eivät tuo kirjoitelmissaan eli aineistossamme esille.

Erityisesti yhdeksäsluokkalaisten tulevaisuuskuvat kiinnostivat meitä myös sen vuoksi, että yläkoulun viimeisellä luokalla oppilaat usein alkavat orientoitumaan tulevaisuuteensa yläkoulun ollessa loppuillaan. Päätelimme siis, että yhdeksäsluokkalaiset olisivat kiinnostuneita pohtimaan tulevaisuuttaan ja se saataisi myös hyödyttää heitä itseään tulevaisuuteen orientoitumisessa. Tutkimuksen kohdejoukoksi päätimme valita yhdeksäsluokkalaiset myös siksi, että arvioimme, että heillä on parempi kyky ilmaista itseään kirjallisesti kuin nuoremmilla oppilailla.

Koulussa, jossa tutkimusaineiston keräsimme, on noin 450 oppilasta. Tutkittavamme eli yhdeksäsluokkalaiset ovat siis otos keskimääräisen kokoisesta yläkoulusta. Tutkimukseen osallistui kahden 9. luokan nuoria. Kyseiset nuoret valikoituivat tutkimusjoukoksi siksi, että he olivat helposti toisen tutkijan lähestyttävissä, koska hän työskenteli kyseisessä yläkoulussa nuorten oppilaanohjaajana.

6.4 Aineiston keruu ja eettiset ratkaisut

Kokemusten ja näkemysten empiirinen tutkiminen edellyttää sitä, että tutkimukseen osallistuvat kuvaavat ajatuksiaan jollakin tavalla ja tutkija ottaa ajatukset tosissaan ja hyväksyy ne aineistokseen sellaisenaan. On tärkeää, että tutkija yrit-

tää analyysissään saavuttaa sen totuuden, jota uskoo aineiston tuottajan sillä tarkoituksenaan. Aineistoon palaamisen tulee olla mahdollista. (Perttula 2005). Tämän vuoksi aineisto tulee jollain tapaa tallentaa.

Pohdimme pitkään, käytämmekö aineiston keruumenetelmänä haastattelua vai kirjoitelmaa. Molemmat ovat aineiston keruumenetelmiä, joissa aineistoon voidaan palata. Haastattelun etuna olisi ollut se, että kysymyksiä olisi mahdollista itse haastattelutilanteessa tarkentaa ja varmistaa, että haastateltava ymmärtää käsillä olevan asian oikein. Toisaalta haastattelujen kautta saatava aineisto olisi ollut lukumäärällisesti pienempi kuin kirjoitelmien kautta hankittava aineisto. Haastattelujen ongelmaksi nousivat myös aikatauluongelmat: tutkimusjoukkoon kuuluvat nuoret eivät olleet halukkaita jäämään tutkimukseen koulupäivän jälkeen ja haastattelut koulupäivän aikana olisivat taas vieneet liikaa toisen tutkijan päivittäistä työaika.

Tutkimusluvan pro gradu -työhömmä saimme tutkittavan yläkoulun rehtorilta. Tutkimusaineiston keruu toteutettiin hämäläisessä keskikokoisessa kunnassa keväällä 2017. Tutkimme nuoria, jotka eivät ole vielä täysi-ikäisiä, joten pyysimme ennen tutkimuksen toteuttamista luvan tutkimuksen tekemiseen nuorten huoltajilta sähköisen Wilma-palvelun kautta. Kukaan huoltajista ei kieltänyt kirjoitelmien käyttöä tutkimusaineistona.

Päädymme valitsemaan aineiston keruumenetelmäksi kirjoitelmat. Kirjoitelmien kautta nuorilla on ollut aikaa pysähtyä miettimään, mitä he todellisuudessa ajattelevat tulevaisuudestaan. Tutkijoina koemme, että tulevaisuuden pohtiminen vaatii tutkittavalta aikaa ajatella asiaa, eikä vastauksia ole ehkä ilman ajatus-työtä suoraan annettavissa. Kirjoitelman avulla varmistimme, että jokaisella on aikaa pohtia ja selkeyttää omia ajatuksiaan aivan eri lailla kuin haastattelussa, jossa tutkijan kysymyksiin tulisi reagoida kohtuullisen nopeasti ja omilla kasvoillaan. Haastatteluissa ongelmaksi olisi saattanut myös nousta se, että toinen tutkija toimii nuorten oppilaanohjaajana ja täten nuoret ovat hänelle jo tuttuja. Uskomme, että kirjoitelmien kautta pääsimme lähemmäksi nuoren todellisuutta, koska kirjoitelmat palautettiin nimettöminä.

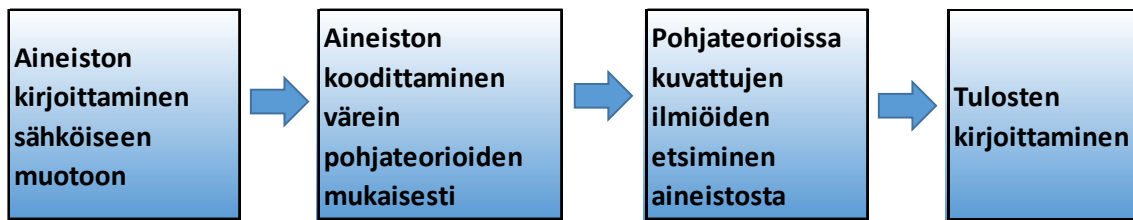
Aineistomme on kirjoitelmamuotoista. Kirjoitelmat teetettiin oppilaiden

opinto-ohjauksen oppitunnilla. Liitteessä 1 on nähtävillä kirjoitelmien ohjeistus, jonka jaoimme nuorille ennen kirjoittamisen aloittamista. Ohjeistus pohjaa Pierre Bourdieun pääomateoriaan. Tutkimuksemme on teorialähtöinen ja pyrimme analyysin myötä selvittämään, vastaavatko nuorten käsitykset tulevaisuudessa Bourdieun pääomateorian linjauksia ja toisaalta näkyykö aineistosta, että nuoret olisivat suorittamassa omaan ikäänsä kuuluvia kehitystehtäviä (ks. Havighurst). Tutkimustilanteessa jaoimme nuorille lyhyen perustietopaperin tutkimuksemme tarkoituksesta ja toteutustavasta (liite 2). Oppilaanohjauksen oppitunnilla olleet kaikki yhdeksäsluokkalaiset laativat kirjoitelman, mutta nuorten ei tarvinnut luovuttaa kirjoitelmaa tutkimuskäyttöön, jos he eivät itse niin halunneet. Kirjoitelman laatineita oli 46 ja luvan kirjoitelman tutkimuskäyttöön antoi 42 nuorta. Oppitunti rauhoitettiin kirjoitustyölle täysin ja nuorille tarjottiin mahdollisuus laatia kirjoitelma omassa rauhassa esimerkiksi koulun käytävällä. Tutkimuksen aineisto on hallussa vain tutkijoilla ja se tullaan säilyttämään muilta saavuttamattomissa.

6.5 Aineiston analyysi

Omassa tutkimuksessamme käytimme analyysimenetelmänä teorialähtöistä sisällönanalyysia. Päädyimme sisällönanalyysiin menetelmänä, koska aineistomme oli tekstimuotoista ja sisällönanalyysin avulla myös deduktiivinen päätely oli mahdollista. Tutkimuksemme teoriapohjana ja tätä kautta myös tutkimuksen struktuurisena runkona toimivat teoria muotoutuvasta aikuisuudesta, nuorten tulevaisuuskuvista, Bourdieun teoria sosiaalisesta, kulttuurisesta ja taloudellisesta pääomasta sekä lisäksi etsimme kirjoitelmista tietoa siitä, missä kehitystehtävien vaiheessa nuoret uskoivat kymmenen vuoden kuluttua olevansa. Pyrkimyksenämme oli etsiä tekstistä merkityksiä ja saattaa analyysi tiivistettyyn muotoon, joka kuvaa käsittelemäämme ilmiötä teoretisoidussa muodossa. Etsimme aineistosta piirteitä kustakin pääoman muodosta, kehitystehtävävaiheista ja käsityksiä tulevaisuuskuvista sekä muotoutuvasta aikuisuudesta.

Aineiston analyysin kulku on esitetty yksinkertaistaen alla olevassa kuviossa.

KUVIO 1. Aineiston analyysin kulku

Aineisto kirjoitettiin aluksi uudelleen tietokoneelle samassa muodossa kuin nuoret olivat kirjoittaneet sen paperille. Tämä helpotti aineiston käsittelyä samanaikaisesti kummankin tutkijan luona. Myös värikoodittaminen helpottui aineiston uudelleenkirjoittamisen myötä. Aineiston analyysi käynnistyi Bourdieun pääomateorian eri pääomatyypin etsimisellä aineistosta. Pääoman tyypit kooditettiin kirjoitelmiin eri värein. Samoin aineistosta kooditettiin eri värein nuorten kehitystehtävien vaihe sekä näkemykset tulevaisuuskuvista sekä aikuisuuden muotoutumisen prosessista. Koska analyysimme oli teorialähtöistä, toimi teoria selvänä aineiston jaottelijana. Tutkimuksen tuloksissa kerromme yhteen vedettynä, millaisena nuorten tulevaisuus näyttäytyi näiden teorioiden valossa. Tulosten tarkasteluosiossa peilaamme tuloksiamme aiempaan tutkimukseen.

7 TULOKSET

7.1 Nuorten pääoma aikuisuudessa

Tässä osiossa tutkimuksemme tuloksia tarkastellaan Bourdieun pääomateorian lähtökohdista. Aineistosta nousi selvästi esille kaikkia pääomatyyppettä – kulttuurisen, sosiaalisen ja taloudellisen. Seuraavassa taulukossa on lyhyesti esitetty, kuinka monta mainintaa kustakin pääoman tyypistä aineistostamme löytyi.

TAULUKKO 1. Pääomamuotojen maininnat aineistossa

	Mainittu aineistossa	Ei mainittu aineistossa	Yhteensä
Taloudellinen pääoma	36	6	42
Sosiaalinen pääoma	40	2	42
Kulttuurinen pääoma	38	4	42

7.1.1 Taloudellisen pääoman merkitys nuorille tulevaisuudessa

Taloudellinen pääoma oli kirjoitelmien perusteella nuorille tärkeää. Nuoret kuvasivat teksteissään taloudellista pääomaa rahan muodossa. Raha nähtiin hankittavaksi työssä käynnin kautta. Taloudelliseen pääomaan viitattiin myös asunon omistamista käsittelevissä kohdissa.

Teksteissä kerrottiin kuinka hyvä koulutus ja asema työmarkkinoilla mahdollistavat myös hyvän toimeentulon. Nuoret näkivät, että kouluttautuminen johtaa suoraan hyvään asemaan työmarkkinoilla ja täten myös hyvään taloudelliseen asemaan. Oma hyvä ja jopa etuoikeutettu taloudellinen asema nähtiin itsestään selvänä.

"Taloudellinen tilanteeni on hyvä sillä juristilla on hyvä palkka." (p27)

Teksteissä ei tullut esiin, että nuoret pohtisivat juurikaan mahdollista työttömyyttä tai muuta epäonnea tulevaisuuden suhteen. Pelkoa siitä, että oma talous romuttuisi jonkin ulkopuolelta tulevan uhkan vuoksi, ei ollut.

Nuorten kirjoitelmissa tuli esiin, että he arvostivat itsenäistä, riippumatonta taloutta. Teksteissä kertautui maininta siitä, että taloudellinen menestyminen on hyvin tärkeää ja nuoret kertoivatkin menestyvänsä taloudellisesti todella hyvin. Taloudellista asemaa sanoitettiin kuitenkin melko maltillisesti. Hyvin moni nuori kertoi, että tärkeintä on, että rahaa on riittävästi arjen toteuttamiseen, omiin harrastuksiin, satunnaiseen matkusteluun sekä säästämiseen. Nuoret suhtautuivat rahaan hyvin realistisesti ja velkaantumiseen jopa suoran kielteisesti. Säästäminen taas nähtiin hyveenä ja luonnollisena osana rahan kanssa toimimista. Toki mukaan mahtui myös maininta kummastakin ääripäästä – siitä että raha ei riitä normaaliin elämään – ja toisaalta äärettömästä varallisuudesta.

"Minun ei tarvitse olla aikuisena rikas, vaan pääasia on, että saisin elätettyä itseni ja mahdollisen perheeni. Vaikken sitä kielläkään, etteikö olisi hienoa, että käteen jäisi ylimääräistäkin rahaa laskujen maksamisen ja ruuan oston jälkeen." (t6)

Toisaalta muutama kuvasi kuitenkin asuvansa kymmenen vuoden kuluttua eli noin 25-vuotiaana omakotitalossa. Teksteistä oli pääteltävissä, että nuoret ajattelevat rahoittavansa asumisen kuitenkin oman työn ja palkan kautta. Nuoret eivät pohtineet sitä, onko asumisen rahoittaminen omalla työllä tuossa vaiheessa mahdollista. Toisaalta oli myös nuoria, jotka kuvasivat elävänsä yhdessä kaverin

kanssa kerrostalossa yhteistaloudessa. Tällainen asumisvaihtoehto näyttäytyi ehkä realistisempänä kuin omistusasuminen.

7.1.2 Kulttuurisen pääoman merkitys nuorille tulevaisuudessa

Kulttuurinen pääoma ilmeni aineistossamme lähinnä tavoitellun koulutuksen ja työn kautta. Nuoret kokivat koulutuksen ja työn tärkeiksi elämän rakennusaineiksi. Aineistosta kävi ilmi, että paria vastaajaa lukuun ottamatta kaikki nuoret uskoivat koulutuksen olevan avain työelämään. Nuorten mielipiteet siitä, kuinka pitkällä omalla koulutus- ja urapolullaan he olivat, vaihteli suuresti. Toiset uskoivat olevansa vielä kymmenen vuoden kuluttua opiskelijoita.

"Vuosi 2027. Opiskelen Lontoossa kolmatta vuotta." (t14)

Toiset taas uskoivat, että opinnot on jo hyvän aikaa sitten suoritettu ja elämänpiirissä oli opintojen sijaan työelämä.

"10 vuoden kuluttua olen varma, että voisin kuvitella että olen jossain leipomossa tai kontoriassa töissä." (t10)

Mukana oli myös muutama vastaaja, jotka eivät vielä tieneet, millaisen koulutuksen tai työn he haluavat. Nuoret kuvasivat olevansa kymmenen vuoden kuluttua vielä yhtä eksyksissä uravalintansa suhteen kuin tällä hetkellä. Aineistossa oli myös huomautuksia siitä, että työ jossa nuori näki olevansa kymmenen vuoden kuluttua, ei vastannut odotuksia. Tällöin nuoret perustelivat asiaa sillä, että opinnot eivät kiinnostaneet nuorena ja oman työllisyystilanteen parantaminen nähtiin mahdottomana huonon koulutuksen vuoksi.

"Koulutukseni on logistiikka-alan perustutkinto ja työskentelen varastonhoitajana lentokentällä. Mielestäni koulutus on tärkeää mutta itse olin typerä enkä opiskellut silloin nuorena ja työ on tärkeä tottakai sillä siitä saa elantonsa." (p20)

Aineistossa oli myös nuoria, jotka kuvasivat opiskelleensa unelma-alaansa ja tekevänsä juuri sellaista työtä, jota olivat aina halunneetkin. Muutama nuori kuvasi työskentelevänsä yrittäjänä. Kaikki nuoret eivät uskoneet löytävänsä työtä siitä huolimatta, että he olivat nähneet aikaa ja vaivaa koulutuksen hankkimiseen.

Jotkut nuoret näkivät opiskelevansa useita tutkintoja eri asteilla ennen työelämään siirtymistä. Heidän koulutuspolkunsu vaikuttivat loogisilta ja tavoitteellisilta. Joidenkin nuorten käsitys Suomen koulutusjärjestelmästä ei ollut oikea. Nuoret eivät ymmärtäneet toisen asteen- ja korkeakoulutuksen eroja. Joillekin oli myös epäselvää, mistä koulutuksesta valmistuu mihinkin ammattiin.

Nuorten koulutus- ja ammattivalinnoista ei välittynyt halua hakeutua asemaan, jossa käytettävissä olisi yhteiskunnallista valtaa. Nuoret puhuivat enemmänkin siitä, että he tahtoivat olla tulevaisuudessaan onnellisia ja menestyneitä, mutta eivät kuvanneet menestymiseksi vallan tunnetta, vaan tunteen siitä, että olivat toteuttamassa omaa itseään, omia unelmiaan ja näkemyksiään kohtalaisella rahallisella korvauksella. Yhteiskunnallisen vallan tavoittelu ei tullut esiin kuin yhden nuoren tekstissä.

7.1.3 Sosiaalisen pääoman merkitys nuorille tulevaisuudessa

Aineistossamme nuoret näkivät pääasiallisina sosiaalisina suhteina suhteensa ystäviinsä, perheeseensä ja potentiaaliseen kumppaniinsa. Teksteissä tuli esiin huomattavan usein, että nuoret tahtoivat säilyttää nykyiset ystävänsä myös kymmenen vuoden kuluttua. Ystävien kanssa kerrottiin vietettävän paljon aikaa. Monissa teksteissä myös kuvattiin, kuinka yläkouluikäisen parhaan ystävän kanssa myös asuttiin samassa taloudessa. Toisaalta moni nuori näki mahdollisena uusien ystävyys-suhteiden luomisen aikuisuudessa, esimerkiksi työelämän kautta. Ystävät koettiin hyvin tärkeänä tuen antajina ja heidän olemassa oloaan osattiin selvästikin arvostaa. Ystävyyttä arvostettiin ja ystäviin uskottiin turvauduttavan vaikeissa elämäntilanteissa.

"Vanhat kaverit pysyvät elämässäni mukana. Myös uusia on tullut ja näen heitä kaikkia paljon ja pidämme kännykän välityksellä yhteyttä." (t7)

Kaikkein tärkeimpänä tuen antajana nuoret näkivät oman lapsuuden perheensä. Äitiin, isään ja sisaruksiin turvaututtiin erityisesti silloin, kun elämässä on ongelmia. Erityisen vahvasti aineistosta käy ilmi sisaruksiin turvautuminen.

"Turvautuisin mun siskoni luo jos mulla olisi elämässä ongelmia, koska hän on aina auttanut mua." (t1)

Potentiaalinen kumppani oli myös nuorten kirjoituksissa tärkeä turvan lähde tulevaisuudessa. Muutamat nuoret puhuivat tyttö- ja poikaystäväistä sekä myös aviopuolisoista. Pari uskoi, että heillä on kymmenen vuoden kuluttua myös lapsi. Erityisesti pojat mainitsivat aineistossa parisuhteen tulevaisuuden näkymänä. Tyttöillä parisuhdemaininnat olivat harvalukuisempia. Parisuhteisiin turvaututtiin hankalissa elämäntilanteissa, mutta erityisesti odotettiin rakkauden kokemusta.

"Toivoisin asuvani rakastavan puolison kanssa meille ihanassa asunnossa eikä voi tietää vaikka meillä olisi jo lapsikin." (t8)

Aineistossamme nuoret myös pohtivat sitä, ovat ystävät ja perhe vielä saatavilla lähettyvillä kymmenen vuoden kuluttua. Tarkasteluun nostettiin kysymys siitä, asuvatko läheiset ihmiset tai nuori itse enää Suomessa. Koettiin, että tapaukset ja läheisyys tärkeiden ihmisten kanssa ei ehkä enää tulevaisuudessa toteudu samalla tavalla kuin tällä hetkellä. Aineistossa Bourdieun kuvaamaa eliittiin kuulumista tai kuulumattomuutta nuoret eivät tuoneet teksteissään esiin.

7.2 Kehitystehtävät

7.2.1 Nuoruuden kehitystehtävät

Vastaajien kirjoitelmista löytyi vastaavuuksia yhteensä viiteen nuoruuden ajan kehitystehtävään, mutta ainoastaan kolmeen osumia tuli enemmän. Niinpä huomio on jatkossa kiinnitetty niihin kolmeen kehitystehtävään, joihin osumia tuli merkittävä määrä. Nämä kehitystehtävät ovat emotionaalisen itsenäisyyden saavuttaminen omista vanhemmista, avioliittoon ja perhe-elämään valmistautuminen sekä ekonomiseen uraan valmistautuminen.

Kaikki vastaajat uskoivat saavuttaneensa emotionaalisen itsenäisyyden omista vanhemmistaan 10 vuoden kuluttua: kukaan ei esimerkiksi oletanut enää asuvansa vanhempiensa kanssa, vaikkakin moni vastaaja mainitsi turvautuvansa vanhempiinsa ongelmien edessä vielä kymmenen vuoden päästäkin. Lisäksi ekonomiseen uraan valmistautuminen oli tapahtunut lähes jokaiselle. Työn painottuminen saattoi johtua myös siitä, että kirjoitelmat kirjoitettiin hyvin pian yhteishaun jälkeen, joten työn ja opiskelun merkitys oli nuorille hyvin läheinen pohdiskelun aihe, kuten seuraavista lainauksista käy ilmi:

"Koulutus on tietenkin tärkeää sillä sen avulla pääsen haluamaani ammattiin" (t9)

"Työ on minulle tärkeää, jotta selviän maailmassa." (p1)

Sen sijaan selkeästi pienempi osuus, hieman yli puolet vastaajista, oli valmistautunut avioliittoon tai perhe-elämään. Perhe-elämään ja avioliittoon valmistautumisena pidettiin tässä muun muassa sitä, että vastaaja mainitsi puolison, kihlatun tai tyttö- tai poikaystävän mahdollisuutena tulevaisuudessaan kymmenen vuoden päästä. Moni kokikin, että perhe ei kuulunut suunnitelmiin vielä:

"Perheen haluan perustaa, mieluummin sitten vanhempana." (p18)

Yllättävän moni vastaajista uskoi asuvansa joko yksin tai kämppiksen kanssa, ja nämä vastaajat luettiin kuuluvaksi siihen ryhmään, joka ei ole valmistautunut perhe-elämään tai avioliittoon vielä kymmenen vuoden kuluttua.

Kun eri kehitystehtäviä tarkasteltiin yksilön näkökulmasta, saatiin selville, millaisia kombinaatioita eri kehitystehtävistä muodostui. Suurimman ryhmän muodostivat ne, jotka olivat ratkaisseet kaikki nuoruuteen liittyvät kehitystehtävät kirjoitelmansa perusteella kymmenen vuoden kuluttua. Toiseksi suurimassa ryhmässä oli onnistuttu ratkaisemaan itsenäisyyteen ja uraan liittyvät tehtävät, mutta perheeseen ja avioliittoon liittyvät valmistautumiset eivät olleet ainakaan vielä kymmenen vuoden kuluttua ajankohtaisia. Mielenkiintoista oli se, että neljä vastaajaa ei ollut vielä tuohon mennessä valmistautunut ekonomiseen uraansa, vaikkakin emotionaalinen itsenäisyys omista vanhemmista oli saavutettu.

Jo näiden vastausten perusteella voitiin nähdä, että muotoutuva aikuisuus on myös suomalaisessa yhteiskunnassa olemassa oleva ilmiö – vastaajat eivät kokeneet, että he olisivat 25–26-vuotiaina täysin valmiita aikuisen elämän haasteisiin. Esimerkiksi perheen perustaminen ja pysyvän parisuhteen muodostaminen ei ollut kaikkien vastaajien suunnitelmissa tuossa vaiheessa.

7.2.2 Varhaisen aikuisuuden kehitystehtävät

Kaikki Havighurstin teorian varhaisen aikuisen kehitystehtävät esiintyivät vastauksissa. Seuraavaksi vastauksia tarkastellaan ensin yleisellä tasolla ja sen jälkeen paneutuen siihen, millaisia erilaisia ryhmiä kehitystehtävistä muodostuu eri yksilöiden kohdalla. Elämänkumppanin valinnan ja avioliitossa elämään oppimisen rinnalle otettiin myös Kuusisen (2001) mainitsema avoliitto, jolloin parisuhdetta käsiteltiin hieman laveammassa mittakaavassa kuin jos oltaisiin huomioitu vain avioliitto.

Melko harva uskoi omaavansa joko puolison tai avopuolison, mutta se oli kuitenkin yleisin parisuhteen muoto, joka aineistossa mainittiin. Poika- tai tyttöys-

tävän ja kämppiksen kanssa asuminen nähtiin vaihtoehtoisina asumisjärjestelyinä, samoin yksin asuminen. Mielenkiintoista on se, että pojista selvästi suurempi osa uskoi olevansa naimisissa, kun taas tytöt uskoivat asuvansa yksin tai kämppiksen kanssa.

Perheen perustaminen ja lasten kasvattaminen ei kuulunut monenkaan vastaajan ajatuksiin elämästään kymmenen vuoden kuluttua. Osa vastaajista kuitenkin mainitsi suoraan lapset, osa näki lapset mahdollisena vaihtoehtona itselleen kymmenen vuoden kuluttua.

"Toivoisin asuvani rakastavan puolison kanssa meille ihanassa asunnossa eikä voi tietää vaikka meillä olisi jo lapsikin." (t8)

Kodin hoitamisen kehitystehtävä on tietenkin oleellinen osa perhe-elämää, mutta se mainittiin vielä perheen perustamista ja siitä huolta pitämistä harvemmin. Se, että kodin hoitamista ei mainittu vastauksissa, saattaa johtua siitä, että kotona asuvat teini-ikäiset vastaajat eivät välttämättä osanneet ajatella kodin hoitamista yhdeksi keskeiseksi aikuisen ihmisen tehtäväksi. Heillä on vielä se tilanne, että päävastuullisina kodin hoidossa on kirjoitelmien kirjoittamisen hetkellä omat vanhemmat, jolloin ne itselle uskotut kodinhoidolliset tehtävät eivät kata vielä koko talouden kirjoa. Toisaalta vastaaminen saattoi jäädä myös siitä syystä, että nuorille kodinhoidolliset toimet eivät useinkaan ole niitä kaikkein mukavampia velvollisuuksia, mitä nuorelle kotona asetetaan.

Sen sijaan ansiotyön aloittaminen oli selkeällä enemmistöllä agendassa kymmenen vuoden kuluttua. Ainoastaan muutama vastaajaa ei joko mainitse työtä kirjoitelmassaan, vaikkakin kokevat taloudellisen tilanteensa hyväksi. Lisäksi pari vastaajaa näki elävänsä ylellistä elämää ilman työn tekemistä.

"Hyvä koulutus ja työ ei ole tärkeä koska olen miljonääri." (p10)

Tällaiset muista poikkeavat vastaukset voivat toki selittyä sillä, että tehtävänanto on otettu enemmänkin huumorilla, mutta toisaalta vastauksissa saattaa

piillä pieni toivon kipinä siitä, että työelämä ei olisi kaikkein oleellisimmalla sijalla omassa elämässä kymmenen vuoden kuluttua. Vaikea on kuitenkin uskoa, että vastaajat ovat olleet aivan tosissaan uskoessaan, että viettävät miljonäärin elämää – mitään suunnitelmaa tähän miljonääriksi tulemiseen ei kirjoitelmissa mainittu. Yleisesti ottaen kirjoitelmista kuitenkin kävi selkeästi ilmi, miten oleellisina vastaajat pitivät työssä käymistä ja taloudellisesti turvatun tulevaisuuden hankkimista. Osalla oli hyvinkin selkeät suunnitelmat, miten he aikovat turvata taloudellista tilannetta.

”Vuonna 2027 olen kouluttautunut datanomiksi ja olen töissä omassa firmassa, jossa rakennetaan ja huolletaan tietokoneita. Tämä firma on erittäin tärkeä minulle, koska olen uhrannut paljon aikaa ja rahaa.” (p28)

Kansalaisvelvollisuuksista huolehtiminen näkyi monen kirjoittajan vastauksissa. Kansalaisvelvollisuuksiksi on tässä kohdassa luokiteltu hyvin monenlaisia toimia, jotka vastaajat kokivat kuuluvan jokaisen aikuisen elämään, heidän velvollisuuksikseen oikeina aikuisina. Esimerkiksi vastuu, verojen maksaminen ja itsestään huolehtiminen mainittiin usein. Yksittäiset vastaajat olivat miettineet myös muunlaisia vastuunottoja:

”Olen töissä ambulanssissa ja olen juuri suorittanut palveluksen rauhanturvaajana. (p9)

Suurin osa vastaajista mainitsi jonkinlaisen sosiaalisen ryhmän, johon koki kuuluvansa – kaikkein yleisimmin mainittiin ystävät. Muutama mainitsi lisäksi työn kautta tulleiden kavereiden merkityksen. Muunlaisista sosiaalisista ryhmistä ei kirjoitelmissa puhuttu. Toisaalta harrastusten mainitseminen ja esimerkiksi salilla käyminen voidaan lukea myös tähän sosiaaliseen ryhmään kuulumisen kehitystehtävän piiriin.

Kun lähdettiin tarkastelemaan aineistoa siitä näkökulmasta, että mitkä eri kehitystehtävät kukin vastaaja koki saavuttaneensa kymmenen vuoden kuluttua,

tuli mukaan paljon variaatiota. Kaikkiaan muodostui yhteensä 15 erilaista kombinaatiota ratkaistuista kehitystehtävistä. Kukaan vastaajista ei saavuttanut kaikkia kuutta varhaisen aikuisuuden kehitystehtävää, vaan parhaassakin tapauksessa ratkaistuja kehitystehtäviä oli vain viisi.

Suurimmaksi ryhmäksi muodostui ryhmä 7. Heiltä puuttui kokonaan puolisoon, perheeseen ja kodinhoitoon liittyvät tehtävät. Seuraavaksi suurimmat ryhmät olivat 1 ja 3 muodostaen hieman suuremman joukon kuin ryhmä 7. Ryhmässä 1 puolisoon, perheeseen, työhön, kansalaisvelvollisuuksiin ja sosiaaliseen ryhmään sitoutumisen kehitystehtävät oli ratkaistu. Ryhmässä 3 oli ratkaistu puolisoon, perheeseen, kodinhoitoon, työhön ja sosiaaliseen ryhmään sitoutumisen kehitystehtävät. Lisäksi ryhmä 10 erottui: siinä työ ja sosiaaliseen ryhmään sitoutuminen oli ratkaistu. Muut ryhmät eivät erottuneet vahvasti, joten niiden käsitteleminen ei kokonaisuuden kannalta antanut olennaista lisätietoa. Huomionarvoista oli kuitenkin suuri hajaannus eri ryhmien välillä.

Selkeimmin vastaajia erottavia olivat siis kumppanin valinnan, perheen perustamisen ja kodinhoitamisen kehitystehtävät. Monet kokivat keskittyvänsä kymmenen vuoden kuluttua vielä vahvasti oman elämän rakentamiseen, jolloin perhe ja koti tuntui monelle liialliselta vakiintumiselta. Elämän muotoutumisvaiheessa eläminen kuitenkin saattaa monelle muodostua vaiheeksi, jossa ohjausta kaivattaisiin. Eikä tuossa vaiheessa ohjausta ole enää yleisesti tarjolla, mikäli yksilö ei ole opiskelija tai hakeudu itse esimerkiksi Ohjaamon asiakkaaksi.

7.3 Muotoutuva aikuisuus

Seuraavassa tarkastellaan tuloksia muotoutuvan aikuisuuden näkökulmasta. Koska muotoutuvan aikuisuuden piirteitä esiintyi aineistossa paljon, on ilmiön tarkasteleminen lähemmin suotavaa.

Aineistosta oli luettavissa kaikkia muotoutuvan aikuisuuden piirteitä ja joitakin suhteellisen suurella osalla vastaajia. Kaikkiaan selkeimmin erottui välitilassa oleminen. Erityisen huomionarvoista on se, että tytöistä yli puolet kokevat olevansa jonkinlaisessa välitilassa. Myös optimismi ja mahdollisuuksien havaitseminen näkyivät vastauksissa selkeästi, muuta niiden kohdalla eroa sukupuolten välillä ei ollut.

Vaikka itsekeskeisyys, epävakaisuus elämän eri osa-alueilla ja identiteetin etsintä eivät olleet yhtä yleisiä piirteitä kuin välitilassa oleminen ja optimismi, olivat ne kuitenkin merkittävästi läsnä vastauksissa. Sukupuolinäkökulmasta tarkasteltuina havainnot olivat hyvin mielenkiintoisempia. Tyttöjen vastauksista yli puolessa oli luettavissa itsekeskeisyys tai itseensä keskittyminen, kun taas poikien vastauksista viitteitä itsekeskeisyydestä tai itseensä keskittymisestä oli vain muutamalla. Samansuuntainen tulos saatiin myös tarkasteltaessa sitä, onko vastauksissa viitteitä epävakaisuuteen joillakin elämänalueilla. Myös identiteetin etsintä oli kesken vielä useammalla tyttövastaajalla kuin poikavastaajalla. Mielenkiintoista on, että piirteistä ainoastaan optimismi oli pojilla tyypillisempi kuin tytöillä.

Seuraavaksi siirrytään tarkastelemaan kutakin muotoutuvan aikuisuuden piirrettä erikseen. Ajatuksena on nähdä edellä esitetyn yhteenvedon taakse ja nähdä millaisia identiteetin hahmottamisen, elämän osa-alueiden epävakaisuuden, itseensä keskittymisen, välitilassa olemisen ja optimismin viitteitä vastaajat esittivät. Ne ovat sitä materiaalia, jota me ohjaajina voimme hyödyntää pyrkimyksissämme tukea ohjattavien tulevaisuuteen suuntautumista.

7.3.1 Identiteetin etsintä

Useammalla vastaajalla oli kirjoitustensa perusteella käynnissä identiteettityö vielä kymmenen vuoden kuluttua. Uusien ihmisten tapaaminen ja maailman näkeminen esimerkiksi matkustelemalla olivat asioita, jotka koettiin tärkeiksi. Eri-laisten toimintamahdollisuuksien kokeileminen ja unelmien toteuttaminen tuntuivat tärkeältä.

”Aikuisten elämään kuuluu hauskan pito, työt, vapaa-aika, ystäväät, perhe, ilo, onni kaikki mitä itse elämältään tahtoo ja jaksaa toteuttaa unelmansa.” (t10)

Toisaalta tulevaisuutta ei pidetty kovinkaan vakaana. Moni vastaaja kirjoittikin, että koki hankalaksi arvailla omaa tulevaisuuttaan ja mitä siihen kuuluu kymmenen vuoden kuluttua. Tulevaisuudensuunnitelmien koettiin olevan myöskin kovin muuttuvia.

”Olen aikuinen vasta sitten kun en tahdo oppia enää mitään uutta. Tulevaisuuden suunnittelemani muuttuvat joka ikinen sekunti. Aikuistuminen on iso ongelmanratkaisutehtävä. Se miten asiat ratkaisen, määrittelee tulevaa.” (t5)

Vastauksissa näkyikin tietynlainen keskeneräisyys ja odottava ilmapiiri. Eräs vastaaja pohti omia ihmissuhteitaan seuraavasti:

”Ystävyysuhteista en tiedä sen tarkemmin ja turha niitä on alkaa suunnitella etukäteen. Ikinä ei tiedä kehen tutustuu. Nyt tiedän vain sen että paras ystäväni on rinnallani. Toivottavasti myös silloin.” (t12)

7.3.2 Epävakaisuus elämän eri osa-alueilla

Unelmien toteuttaminen oli selkeästi vielä monen suunnitelmissa, joten täysin vakiintunutta elämää ei tuossa vaiheessa vielä oletettu olevan. Monet tuntuivat odottavan aikaa, jolloin velvollisuuksia ei vielä juurikaan ole, mutta oikeuksia on nykyhetkeä huomattavasti enemmän. Monet vertasivat kirjoitushetkellä ollutta elämäänsä siihen tulevaan, jota innolla odottivat. Vapaa-ajan vieton merkitys ja ystävien kanssa tehtävät asiat koettiin myös tärkeiksi. Parisuhde tuntui monelle tärkeältä, mutta varsinkin monet tytöt kokivat kymmenen vuoden kuluttua asuvansa vielä kämppekaverin kanssa tai korkeintaan poikaystävänsä kanssa. Pojat mainitsivat useammin vakiintuneen parisuhteen.

Parisuhteen kokeilut liittyvät kiinteästi toiseen muotoutuvan aikuisuuden piirteeseen, epävakaisuuteen elämän eri osa-alueilla. Monet vastaajat kokivat, ettei elämä ole vielä kymmenen vuoden kuluttua sillä tavalla valmista, että he olisivat asettuneet tietyn suunnitelmansa kannalle ja pysyisivät siinä. Esimerkiksi yllättävän moni vastaaja koki asuvansa vielä yksin tai kämppiksen kanssa. Ystävät olivat suuressa merkityksessä – lapsuuden perheen tilalle ei ole vielä kaikille tullut omaa perhettä, vaan tuon paikan ovat täyttäneet ystävät.

Monen vastaajan kirjoituksista paistoi ajatus siitä, että maailma on vielä liian avoin, jotta voisi hyväksyä tyytymisen johonkin tiettyyn pisteeseen. Ehkä jotakin parempaa olisikin vielä tulossa, joten katsotaan, mitä elämällä olisi annettavaa.

"Minusta tuntuu, että kymmenen vuotta on pitkä aika. Paljon varmasti muuttuu enkä tiedä ajattelenko enää silloin näin. --- Haluan ensin nähdä mitä maailmalla on tarjota." (p18)

7.3.3 Itseensä keskittyminen/itsekeskeisyys

Osa vastaajista uskoi vielä opiskelevansa kymmenen vuoden päästä, joten monella oli sen vuoksi melko itseen keskittyviä asioita kirjoitelmissaan. Kuten Arnett (2014) painottaa, tämä ei viittaa niinkään itsekeskeisyyteen kuin siihen, että tuossa vaiheessa elämä on hyvin yksilön itsensä toimintaan keskittyntä. Kuitenkin muutamissa vastauksissa näkyi selkeämmin itseensä keskittyminen enemmän itsekkäässä mielessä. Esimerkiksi seuraava lainaus kuvastaa hyvin muutaman vastaaja ajatuksia elämästään kymmenen vuoden kuluttua:

”Taloudellisesti menee liian hyvin. --- Kaikki olisivat ystäviäni ja kävisin salilla. Olisin tyytyväinen rahaan ja saavutuksiini. --- Aikuisen elämään kuuluu kalliita autoja ja muijia ja rahaa.” (P10)

Hauskan pitäminen mainittiin useassa vastauksessa. Monia asioita tehtiin huvia vuoksi ja vapaa-ajan viettäminen tuntui tärkeää – ystäviä unohtamatta. Myös omien unelmien toteuttaminen ja tarpeiden tyydyttäminen näkyi monessa vastauksessa. Seuraava lainaus kiteyttää useammankin vastaajan ajatuksia elämäänsä kymmenen vuoden kuluttua:

”Asumme tulevaisuudessa Tampereella parhaan ystäväni kanssa ja yhdessä otamme ilon irti elämästä.” (t13)

Näitä hauskanpitoon liittyviä vastauksia löytyi monilta vastaajilta sukupuolesta riippumatta: *”Olen tyytyväinen elämässäni siihen että minulla on monia hyviä kavereita ja hauskoja hetkiä.” (p21)*. Näytti siltä, että aikuisen elämää odotettiin vahvasti myös sen takia, että tuolloin saa päättää itsenäisesti omista asioista. Moni mainitsikin juuri vallan päättää omista asioista yhdeksi keskeiseksi aikuisuutta määrittäväksi tekijäksi.

7.3.4 Tunne välitilassa olemisesta

Monet vastaajista sijoittivat itsensä jonnekin nuoruuden ja aikuisuuden väli-
maastoon erittelemättä sen tarkemmin tunnetta välitilassa olemisesta. Kuitenkin
tietynlainen välitilassa olo välittyi monista vastauksista esimerkiksi seuraavalla
tavalla: *"Olisin nuoren ja aikuisuuden rajalla, enemmän aikuinen."* (p13)

Nuoruuteen liitettiin monessa vastauksessa vapaus tehdä asioita oman mielen
mukaan ja tietynlainen täyden vastuun puuttuminen. Itsenäisyys koettiin kuulu-
van asiaan, mutta suuremman merkityksen tuntui vielä saavan vapaus - vastuun
kustannuksella.

*"Kymmenen vuoden kuluttua.. olenko nuori vai aikuinen? Hmm.. Sanoisin olevani
nuori aikuinen. Siispä luulen, että tuolloin olisin jo itsenäinen, mutta vapaa teke-
mään mieluisia asioita nuorten tavalla."* (t6)

Osa vastaajista kokikin, ettei koskaan tule aikuiseksi, vaan tietynlainen nuo-
ruus säilyy mukana aina. Seuraava lainaus on tästä erinomainen esimerkki:

*"Kun olen 10 vuotta vanhempi minusta tulee aikuinen mutta silloinkin on vielä
elämä edessä, sisäisesti olen aina nuori ja iloinen."* (t10)

Aikuistuminen on *"iso ongelmanratkaisutehtävä"* (T5), joka tuntuu myös tie-
tyllä tavalla pelottavan vastaajia. Mahdollisesti itsensä luokitteluun ai-
kuiseksi kymmenen vuoden kuluttua tuntui vievän nuorilta vastaajilta jotakin
pois. Ehkä he kokivat, että rajan asettaminen vaatii aikuisuuden kriteerien, mitä
ne sitten kullekin vastaajalle olivatkaan, täyttämistä. Jollekin aikuistuminen tar-
koitti sitä, että elämään astui *"vastuu, kypsyys sekä suoraselkäisyys"* (p20), toisille
vaikkapa työ tai itsenäisyys.

7.3.5 Optimismi ja mahdollisuuksien havaitseminen

Monet vastaajat olettivat elämän olevan paljon nykyhetken elämää mukavampaa kymmenen vuoden kuluttua, mikä kertoo optimismista tulevaisuutta kohtaan. Omiin mahdollisuuksiin luotettiin ja elämä nähtiin kokonaisuudessaan melko positiivisessa valossa:

"Elämäni on varmasti silloin monta kertaa parempaa kuin nykypäivänä. Olen iloisempi, rohkeampi ja ehkä viisaampi." (t5)

Optimismi näkyi useissa eri asioissa vastaajien kirjoituksissa. Monet uskoivat olevansa hyvin toimeen tulevia, joku uskoi olevansa jopa miljonääri. Useammassa vastauksessa painotettiin asuinalueita ja talon erinomaisuutta: *"Minulla on iso hieno talo. Asun Helsingissä yksin."* (p11) Muutama toivoi olevansa sen verran varoissaan, että matkusteluun jäisi rahaa. Muutama vastaaja painotti myös toisenlaisen omaisuuden oleellisuutta: *"Aikuisen elämään kuuluu kalliita autoja..."* (p10).

Taloudellisen menestymisen ohella myös sosiaalista menestystä tunnuttiin arvostavan. Ystävien merkitys oli monelle suuri. Myös omat saavutukset koettiin tärkeiksi ja niiden arvostaminen nostettiin erikseen esille muun muassa seuraavissa lainauksissa:

"Olen varmaan tyytyväinen työhöni ja muutenkin siihen mitä olen saavuttanut ja mistä olen päässyt yli." (t8)

"Olen tyytyväinen elämässäni uraani, koulutukseen, ystäviin, perheeseen ja itseeni." (t10)

Omat mahdollisuudet nähtiin usein rajattomina, vaikka monella oli toki myös hyvin realistisia odotuksia tulevaisuudeltaan.

8 POHDINTA

8.1 Tulosten tarkastelu

Tässä osiossa tarkastellaan tutkimuksemme tärkeimpiä tuloksia ja heijastellaan niitä aiempaan tutkimukseen. Tarkoituksena on selvittää, mitä uutta tutkimuksemme toi nuorisotutkimuksen kenttään. Nuorten tulevaisuuskuvia on tutkittu Suomessa paljon pro gradu -töinä (mm. Männikkö 2006; Jokinen 2015) sekä väitöskirjatasolla (Mikkonen 2000). Lähtökohtana tutkimukseen on usein ollut Havighurstien kuvaamien kehitystehtävien saavuttaminen, jota käsittelemme itsekin työssämme. Koemme, että oma tutkimuksemme kuitenkin tarkastelee varhaista aikuisuutta useammasta näkökulmasta ja tarjoaa siksi hyvän näkökulman nuorisotutkimuksen kenttään.

8.1.1 Nuorten kokema pääoma nuorena aikuisuudessa

Suomessa Tolonen (2014) on artikkelissaan tutkinut nuoria Bourdieu'n määrittelemiä pääoman muotoja hyödyntäen, mutta tutkimuksessaan hän on painottanut sitä, siirtyykö vanhempien pääoma nuorille, eli uusintavatko nuoret vanhempiensa tulo- ja koulutustasoa. Tolonen (2014) on hakenut omaan tutkimukseensa taustoitusta Britanniassa ja Australiassa tehdyistä nuorisotutkimuksista. Näissä maissa on tutkittu nuorten kouluttautumista ja työllistymistä erityisesti sosiaaliluokan näkökulmasta (Walkerline ym. 2001; O'Brien 2003; McLeod 2000; Willis 1984; McanGhaillin 1994). Tolonen (2014) on tutkimustaan tehdessään todennut, että nuorille vaikuttaa olevan tärkeää muodostaa omannäköisiä elämäntarjontia ja jopa sankaritarinoita omasta tulevaisuudestaan. Tolonen tutkimuksessaan huomasi, että omat koulutusvalinnat olivat heidän itsensä tekemiä, eivät vanhemmilta perittyjä. Tärkeää on huomata, että vaikka perheen tuki ja sieltä omaksutut kulttuuriset ja sosiaaliset taidot olivat tärkeitä, ne eivät kuitenkaan

olleet nuoren elämässä ainoa kulttuurista ja sosiaalista pääomaa tuottava lähde. Tolosen (2014) mukaan nuorten kertomuksissa hyvin suuren roolin saivat ystävät ja heidän valintansa. Kulttuurista pääomaa nuorille tuottivat perheen lisäksi myös harrastukset, ulkomailla oleilu ja muu oma aktiviteetti. Tolonen toteaa artikkelinsa lopussa, että liikkuvuus ja kyky toimia aktiivisesti olivat kulttuurisesti nuoria erottelevia ja kasautuvat tietyille yksilöille. Omassa tutkimuksessammekin nuoret antoivat suuresti arvoa ystävyysuhteille sosiaalisena pääomana.

Suomessa Vanttaja (2002) on tutkinut sosiaaliluokkia ja niiden suhteita nuorten kouluttautumiseen. Hänen tutkimustensa mukaan todennäköisimpiä menestyjiä Suomessa ovat akateemisista perheistä, kaupunkiolosuhteista lähtöisin olevat pojat. Tolonen (2014) myös näkee, että sosiaalisen taustan lisäksi menestymiseen vaikuttaa myös sukupuoli.

Oma tutkimuksemme eroaa Tolosen (2014) ja Vanttajan (2002) tutkimuksista siinä, että emme tutki pääomien uusintamista, vaan niiden ilmenemistä sinällään nuorten kuvitelluissa tulevaisuuksissa. Emme selvittäneet nuorten huoltajien koulutustaustoja, vaan olimme kiinnostuneita vain niistä pääoman muodoista, joita nuoret uskoivat heillä olevan kymmenen vuoden kuluttua. Tällaista tutkimusta Suomessa on tehnyt myös Nuorisotutkimusseura.

Tutkimuksemme tuloksena selvisi, että nuoret uskoivat, että kaikki Bourdieun (1977) kuvaamat pääoman ilmenemismuodot ovat tärkeitä heidän tulevaisuudessaan. Pääoman muodot eivät ilmenneet tuloksissa kuitenkaan yhtä laajoina käsitteinä kuin Bourdieun teoriassa. Taloudellinen pääoma oli nuorille pitkälti sama kuin palkkatulot, sosiaalinen pääoma sama kuin ystävät ja perhe sekä kulttuurinen pääoma sama kuin tutkinnot ja niiden kautta saavutettavat pätevyudet. Alla olevassa taulukossa on tiivistetty, miten Bourdieun pääomateorian yksityiskohdat tulivat esiin nuorten kertomuksissa tulevaisuudestaan.

TAULUKKO 4. Vertailu Bourdieun pääomien sisällöistä ja nuorten kuvaamista pääomien sisällöistä

Bourdieuun taloudellisen pääoman käsite	Nuorten taloudellisen pääoman käsite
Tulot	Tulot
Varallisuus	
Virka-asema	
Bourdieuun kulttuurisen pääoman käsite	Nuorten kulttuurisen pääoman käsite
Tiedot, taidot, äly, kokemukset, suhteet	Koulutus
Kiinnostus kulttuurielämään	Tutkinnot
Kulttuuriesineet	
Perheen koulutustausta	
Koulutus	
Tutkinnot	
Bourdieuun sosiaalisen pääoman käsite	Nuorten sosiaalisen pääoman käsite
Sosiaalinen etiketti	Aktuaaliset suhteet (perhe, ystävät)
Aktuaaliset suhteet	Potentiaaliset suhteet (kumppani, puoliso)
Potentiaaliset suhteet	
Eliitti	

Taloudellinen pääoma näyttäytyi tutkimuksemme tuloksissa ansiotuloina, eikä muusta varallisuudesta ollut juurikaan mainintoja yksittäisiä omakotiasumishaaveita lukuun ottamatta. Taloudellisen tilanteensa nuoret näkivät hyvänä ja uhkakuvia talouden suhteen ei koettu. Antikainen, Rinne & Koski ja Roos (2000) kirjoittavat, että Bourdieun taloudellinen pääoma pitää sisällään myös muun varallisuuden ja virka-aseman. Näitä nuoret eivät nähneet omissa teksteissään tärkeinä, vaan tärkeintä oli, että tulot riittävät arjessa selviämiseen ja mukavaan elämään. Varallisuutta käsiteltiin maininnoilla siitä, että olisi mukavaa, että hieman rahaa jäisi myös säästöön, eikä velkoja tarvitsisi ottaa. Kokonaisuudessaan taloudellinen hyvä ja vakaa tilanne oli nuorelle tärkeä, mutta ymmärrys siitä, että tilanteeseen saattavat vaikuttaa myös ulkopuolisen tekijät, vielä puuttui. Nuoren kypsyys ja kyky ajatella omaa tulevaisuutta loogisesti, näkyi teksteissä hyvin selvästi.

Virka-asema oli muutamalle nuorelle tärkeä, mutta suurin osa oli sitä mieltä, että tärkeintä on onnellisuus ja se, että on omannäköinen työ, josta saa säännöllisen rahallisen korvauksen. Hyvän aseman perässä olevia uraihmissiä nuoret eivät tutkimuksemme mukaan olleet, vaan he tyytyivät vaatimattomampaankin työhön, jos olivat onnellisia ja saivat toteuttaa itseään. Toisaalta koulutuksen hankkiminen oli nuorille itsestänselvyys. Monet nuoret myös ajattelivat, että tutkintoja voi suorittaa useampia, eikä ensimmäinen yläkoulun jälkeen suoritettu tutkinto välttämättä johda työuraan. Koulutuksen hankkiminen oli nuorille itsestänselvyys.

Jokinen (2014) on kirjoittanut Nuoruuden sukupolvet -kokoelmateokseen artikkelin, joka pohjaa Oi nuoruus -kirjoituskilpailun teksteihin. Kilpailukirjoitelmat olivat 12-25 vuotiaiden nuorten laatimia. Hänen tutkimuksessaan tärkeimmiksi nuorten käsittelemiksi teemoiksi nousivat koulu ja työ, vanhemmat, miinus ja identiteetti, ystävyysuhteet ja sisarukset. Tuloksemme ystävyysuhteiden, koulutuksen ja työuran tärkeydestä nuorille ovat siis yhteneväisiä Jokisen (2014) tulosten kanssa. Toisaalta omassa tutkimuksessamme rahan tärkeys korostui, toisin kuin Jokisella. Tämä on taas yhteneväinen Aapolan & Ketokiven (2005) nuorisotutkimuksen "Polkuja ja poikkeamia - Aikuisuutta etsimässä" tulosten kanssa.

Tärkeinä nuoret kokivat ystävyysuhteet ja hyvät välit lapsuudenperheeseen. Nuoret kokivat, että ongelmatilanteissa he turvautuisivat nimenomaan omiin vanhempiinsa tai sisaruksiinsa sekä mahdollisesti kumppaniinsa. Lapsuudenperheen merkitystä nuorille on tutkittu Turtiaisen, Karvosen & Rahkosen (2007) kirjoituksissa. Heidän tulostensa mukaan nuoret kokevat lapsuuden perheen tärkeänä ja turvautuvat heihin ongelmia kohdatessaan. Tulos vastaa oman tutkimuksemme tulosta.

8.1.2 Nuoruudesta aikuisuuteen

Siirtymä nuoruudesta aikuisuuteen on hyvin tutkittu aihe. Suomessa esimerkiksi Jan-Erik Nurmi (esim. 2004) ja Katariina Salmela-Aro (esim. 2008) ovat erilaisissa yhteyksissä ja eri tutkijoiden yhteistyönä (esim. Salmela-Aro & al. 2011) tutkineet siirtymää. He ovat tutkineet aihetta myös pitkittäistutkimuksena (Salmela-Aro & al. 2007), mikä on antanut uudenlaista tietoa nuoruudesta ja sen muuttumisesta Suomessa.

Muotoutuneen aikuisuuden ilmiötä on tarkasteltu runsaasti siitä asti, kun Arnett esitti ajatuksen ilmiön olemassa olosta vuonna 2000. Vaikka suurin osa Arnettin tekemästä tutkimuksesta on tehty amerikkalaisessa kontekstissa (ks. esim. Arnett 2000, 2014), löytyy muotoutuvan aikuisuuden ilmiö myös eri Euroopan maista (ks. esim. Buhl & Lanz 2007), Suomi mukaan lukien (mm. Salmela-Aro, Sorthaix & Ranta 2016). Monet suomalaiset tutkimukset tarkastelevat kuitenkin henkilöitä, jotka parhaillaan elävät muototutuvan aikuisuuden ikävaihetta, joten niiden tulokset eivät ole suoraan verrattavissa tämän tutkimuksemme tuloksiin. Esimerkiksi Salmela-Aro, Kiuru, Nurmi ja Eerola (2010) tutkivat yliopisto-opiskelijoita ja Salmela-Aro, Sorthaix ja Ranta (2016) tarkastelivat 22-23-vuotiaita vastaajia. Myös tehdyt Pro Gradut käsittelevät pääsääntöisesti muotoutuvan aikuisuuden ikävaihetta eläviä yksilöitä (mm. Hartman 2014; Laitinen 2016).

Sen sijaan osa Suomessa tehdyistä nuorten tulevaisuuskuvia tutkivista Pro Graduista ja väitöskirjoista käsittelee samaa ikäluokkaa kuin tämä tutkimuksemme. Esimerkiksi Ollilan (2008) väitöskirjassa tutkimuksen nuoret olivat 15-16-vuotiaita, mutta tutkimuksen fokuksessa on marginalisaatio. Jokisen (2015) gradussa 9. luokkalaiset pohtivat mielikuviaan aikuisuudesta, kun taas Hilvolan (2010) gradussa 8. luokkalaiset miettivät suhdettaan omaan tulevaisuuteensa. Hautamaan (2015) gradussa yhdeksäsluokkalaiset pohtivat elämäänsä 15 vuoden kuluttua ja sitä, miten optimistisesti he suhtautuvat tulevaisuuteensa, ja Koi-vusilta (2015) tarkastelee 12-18 -vuotiaita heidän tulevaisuuden toiveidensa näkökulmasta suhteuttaen tuloksia koettuun terveydentilaan.

Tämän tutkimuksen tuloksissa muotoutuva aikuisuus näkyi selvästi. Jo nuoruuden kehitystehtävien tarkasteleminen näytti, etteivät vastaajat koe vielä 25-

26-vuotiaana olevansa kaikin puoli aikuisia Havighurstin kehitystehtävien valossa. Selkeimmin erottuivat nimenomaan perheen perustaminen ja pysyvän parisuhteen muodostaminen. Erityisesti perheen perustamisen lykkääminen tukee aiempia tutkimustuloksia (ks. esim. Salmela-Aro & Helve 2007; Shanahan 2000). Ekonomiseen uraan valmistautuminen erottui selkeästi vastauksista, mikä on ymmärrettävää, koska vastaajat ovat joutuneet pohtimaan omaa koulutustaan ja työllistymistään tulevaisuudessa paljon yhdeksännnen luokan aikana. Varmasti myös yhteisvalinnan osuminen aineiston keruun läheisyyteen näkyy vastauksissa.

Ei siis ole kovin yllättävää, että varhaisen aikuisuuden kehitystehtävistä ansiotyö, kansalaisvelvollisuudet ja sosiaaliseen ryhmään sitoutuminen koettiin useimmin saavutetuksi, kuin perheeseen liittyvät kehitystehtävät. Kansalaisvelvollisuuksien kohdalla tulos olisi voinut olla hyvin toisenlainen, mikäli vastauksista olisi koottu vain sellaiset vastaukset, joissa velvollisuus yksiselitteisesti tuotiin ilmi. Halusimme kuitenkin ottaa huomioon kaikki sellaiset vastaukset, jotka voidaan tulkita aikuisen elämän velvollisuuksiksi. Sama tulkinnanvaraisuus koskee sosiaalista ryhmää: suurimmassa osassa vastauksia sosiaalinen ryhmä oli ystävät, muutamissa tosin myös työkaverit. Koska vastauksissa kuitenkin oli selkeästi painotettu mainitun sosiaalisen ryhmän tärkeyttä elämässä, tuli ystävyys-suhteet laskea tähän sosiaaliseen ryhmään sitoutumisen kehitystehtävään.

Kumppanin valinta, perheen perustaminen ja kodinhoitaminen olivat siis niitä kehitystehtäviä, jotka olivat vain harvalla vastaajalla ratkaistuina suunnitelmassa tulevaisuudessaan. Se, että kumppanin valinta ja perheen perustaminen eivät ole vastaajien haaveissa vielä kymmenen vuoden kuluttua, saa tukea aiemmista tutkimuksista, kuten aiemmin nuoruuden kehitystehtävien kohdalla totesimme. Salmela-Aro, Sortheix & Ranta (2016) viittaavatkin suoraan tilastoihin todetessaan, että avioliiton solmiminen ja perheen perustaminen ovat myöhentyneet viime vuosina samalla tavalla, kuin muuallakin länsimaissa, tapahtuen nyt myöhempään kuin koskaan ennen. Tässä tutkimuksessa saadut tulokset ovat siis hyvin yhteneviä viime aikojen kehityksen kanssa.

Muotoutuvan aikuisuuden ilmeneminen aineistossa oli hyvin selvää jo ainoastaan kehitystehtäviä tarkastelemalla, mutta ilmiön piirteiden tarkasteleminen paljasti uudella tavalla sen laajuuden. Yli puolet vastaajista ilmaisi jonkinlaisia viitteitä muotoutuvasta aikuisuudesta, tytöt vielä poikia useammin. Välitilassa olemisen tunne välittyi monista vastauksista hyvin suoraan. Laitinen (2016) on omassa tutkimuksessaan tehnyt saman suuntaisia havaintoja.

Erityisen mielenkiintoista oli se, miten sukupuolittuneesti tietyt piirteet vastauksissa ilmenivät. Tyttöillä itseensä keskittyminen ja epävakaisuus elämän eri osa-alueilla olivat selkeästi yleisempiä kuin pojilla. Pojat puolestaan olivat optimistisempia tulevaisuuden suhteen kuin tyttövastaajat keskimäärin. Vaikka nämä ilmiöt saattavat olla sukupuolisidonnaisia, saattaa tässä kohdassa on myös mahdollista, että tyttöjen pidemmät kirjoitelmat mahdollistivat sen, että niistä oli helpommin luettavissa eri piirteitä. Myös Hautamaa (2010) on omassa gradusaan nähnyt eron tyttöjen ja poikien välillä: hänen toteaa omassa tutkimuksessaan, että tyttöjen oli poikia helpompi määritellä omia tulevaisuudenkuviaan.

Monista vastauksista nousi esille se, miten aikuisen elämään kuuluu ilo, hauskan pitäminen ja tyytyväisyys itseensä. Miten tuossa 25.- 26. vuoden iässä kuuluu vielä pitää hauskaa ja nauttia elämästä. Nämä tulokset ovat yhteneviä Raveritin (2009) tulosten kanssa, joiden mukaan ”nyt tai ei koskaan” -käytös välittyi selkeästi hänen tutkimiltaan 18-25-vuotiailta vastaajilta. Nämä ilmenivät muun muassa matkustelun ja seikkailunhaluna sekä juhlimishaluna, joista kaikista oli viitteitä myös meidän tutkimuksessamme. Nuoret kokivat, että aikuisuus on jotakin sellaista, joka vie ihmisen elämästä lopullisesti pois jotakin merkityksellistä, joten siihen elämänvaiheeseen ei monellakaan vastaajalla tuntunut olevan mitään suurta kiirettä.

8.2 Tulosten johtopäätökset

Oma pro gradu työmme vahvisti monien aiempien nuorisotutkimusten tuloksia, erityisesti nuoruuden ja varhaisen aikuisuuden kehitystehtävien saavuttamisen osalta. Pääomien tarkastelu toi myös uutta tietoa nuorisotutkimukseen, koska aiempaa tutkimusta täysin samasta näkökulmasta ei ole aiemmin tehty. Muotoutuva aikuisuus on tutkimuksemme mukaan hyvin suomalaisten yläkoululaisten tulevaisuutta kuvaava teoriakokonaisuus. Olemme itse tyytyväisiä siihen, että työssämme käsittelemme nuorten tulevaisuutta useammasta eri näkökulmasta, tarjoten lukijalle kokonaiskuvan muotoutuvasta aikuisuudesta ja varhaisen aikuisuuden kokemisesta. Uskomme tutkimuksemme kautta vastanneemme hyvin esittämiimme tutkimuskysymyksiin.

Tutkimuksemme tuloksia voimme hyödyntää molempien tutkijoiden työssä yläkouluikäisten parissa. Yläkoulun oppilaanohjauksessa olisi tärkeätä tarttua erityisesti niihin seikkoihin, joita nuoret eivät kirjoituksissaan tuoneet esiin, eli niin sanottuihin sokkopisteisiin. Tällaisia tutkimuksessamme olivat muun muassa varallisuus ja virka- tai ammattiasema. Nuoret eivät kirjoitusten perusteella juurikaan mieti, miten ammatinvalinta vaikuttaa esimerkiksi sosiaaliseen asemaan tulevaisuudessa tai varallisuuden kertymiseen. Palkkatulo nähtiin pitkälti vain pakollisena hyödykkeenä, jolla käytännön elämä kustannetaan.

Oppilaanohjauksessa voitaisiin myös kiinnittää huomiota siihen, että nuoret eivät juurikaan tuoneet kirjoituksissa esiin elämäkokemusten kautta saatavaa kulttuurista ja henkistä pääomaa. Nuorten oppilaanohjaajana voisi korostaa sitä, että kaikki tieto ja taito ei ole välttämättä formaalisti koulutuksen tai työelämän kautta hankittua, vaan myös vapaa-ajan ja elämäkokemusten kautta saadaan runsaasti elämässä hyödynnettävää pääomaa. Nuorten ohjauksessa voisi myös painottaa sitä, että sosiaaliset suhteet ja verkostot, myös vapaa-ajalla hankitut, voivat avata paljon uusia mahdollisuuksia elämässä ja uralla. Verkostoituminen on nykyaikaa ja sen tärkeys on nuorille vielä epäselvä tutkimuksemme tulosten mukaan.

Kehitystehtävien saavuttamisen myöhentyminen asettaa myös nuorille tulevaisuuden haasteita oman elämän suunnitteluun. Nuorten oppilaanohjauksessa voisi olla hyvä tuoda esiin ja keskustella nuorten kanssa erityisesti perheen perustamisen myöhentymisestä ja siitä, mitä vaikutuksia asialla saattaa olla koko elämäntulkun huomioiden. Kun aikuisuuden kokemus siirtyy yhä myöhemmälle iälle, siirtyvät myös myöhemmät kehitystehtävät eteenpäin. Aikuisuuden muotoutumisen käsittely olisi tärkeää tietysti yläkoulujen ja lukioiden oppilaanohjauksen piirissä, mutta erityisesti jäimme pohtimaan, kenen vastuulla on näiden nuorten aikuisten, noin 25–26-vuotiaiden ohjaus? He ovat formaalien ohjausjärjestelmien ulkopuolella, mutta omassa henkilökohtaisessa elämässään vasta muotoutuvassa aikuisuudessa. Kuka heidän luotsinaan toimii tässä prosessissa? Toivomme, että Ohjaamot saavat tässä työssä merkittävän roolin ja vastaavat nuorten aikuisten huutavaan ohjauspulaan.

8.3 Tutkimuksen luotettavuus ja jatkotutkimushaasteet

Tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa pohdimme sitä, kuinka paljon tutkittaville jakamamme kirjoitelman ohjeistus vaikutti vastauksiin. Olisivatko nuoret mahdollisesti kirjoittaneet eri asioista, jos emme olisi antaneet heille valmiita aihealueita, joita kirjoitelmissa tulisi käsitellä? Tämä voisi olla myös mielenkiintoinen jatkotutkimuksen aihe. Mitä nuoret kirjoittaisivat tulevaisuudestaan ilman minkäänlaista ohjenuoraa kirjoitelman sisällöstä?

Luotettavuuteen liittyen olemme pohtineet myös sitä, onko tutkimuksen tulokseen jollain tapaa vaikuttanut se, että toinen tutkijoista työskenteli tutkittavien nuorten oppilaanohjaajana. Vaikka kirjoitelmat laadittiin nimettöminä, mietimme silti, ovatkohan nuoret kirjoittaneet sitä, mitä he ovat olettaneet oppilaanohjaajansa haluavan lukea.

Tutkimus voisi olla rikkaampi, jos aineistoa olisi syvennetty vielä haastatteluin. Toisaalta tähän tutkijoiden realistiset resurssit eivät tällä kertaa valitetta-

vasti riittäneet. Pidämme tutkimustamme kuitenkin uskottavana, koska kirjoitelmaotos oli melko laaja (n=42). Emme usko, että tutkimuksen uskottavuuteen vaikuttaisi negatiivisesti se, että aineisto on kerätty vain yhden yläkoulun yhdeksäsluokkalaisilta. Kyseessä kun on yläkoulu, johon oppilaita tulee ympäri maakuntaa.

Jatkotutkimuksena olisi mielenkiintoista selvittää, miten tämän hetkiset 25–26-vuotiaat nuoret aikuiset kokevat esittämämme tutkimuskysymykset? Millaisia vastauksia saisimme heiltä omasta elämäntilanteestaan? Olisi mielekästä selvittää, ovatko yläkoululaisten ajatukset tulevaisuudesta lähellä sitä, millaista elämää tämän hetkiset nuoret aikuiset oikeasti elävät. Tällaiseen tutkimushaasteseen voisivat tarttua esimerkiksi Ohjaamot.

Meidän kaikkien tulevaisuus tulee olemaan täynnä suuria haasteita työelämän ja yhteiskunnan muuttuessa yhä epävakaammaksi. Tutkimuksemme pohjalta herää kysymys siitä, voisiko olla niin, että nuoret eivät tahdo kasvaa aikuisiksi, koska aikuisuus on täynnä haasteita, jotka eivät ole edes tämän hetken aikuisten tiedossa?

LÄHTEET

Aapola S. & Ketokivi, K. 2016. Aikuistumisen ehdot 2000-luvun yhteiskunnassa. Teoksessa S. Aapola & K. Ketokivi (toim.) Polkuja ja poikkeamia - Aikuisuutta etsimässä. Nuorisotutkimusverkosto: Helsinki. s. 7-32.

Ahola, S. 1995. Eliittien yliopistosta massojen korkeakoulutukseen. Korkeakoulutuksen muuttuva asema ja yhteiskunnallisen valikoinnin järjestelmänä. Turun yliopisto. Koulutussosiologian tutkimuskeskus. Raportti 30.

Antikainen, A., Rinne, R. & Koski, L. 2000. Kasvatussosiologia. Helsinki: WSOY.

Arnett, J. J. 2000. Emerging adulthood: A theory of development from late teens through the twenties. *American Psychologist* 55 (5), 469-480.

Arnett, J. J. 2007. Emerging adulthood: What is it, and what is it good for? *Child Development Perspectives* 1(2), 68-73.

Arnett J. J. & Sussman T. 2014. Emerging adulthood: developmental period facilitative of the addictions. *Evaluation & the Health Professions* 37 (2), 147-155.

Bell, W. 2003. *Foundations of Future Studies. History, Purposes, and Knowledge.* New York: Routledge

Berger, P. & Luckman, T. 2002. *Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen. Tiedonsosiologinen tutkielma.* Helsinki: Gaudeamus.

Bourdieu, P. 1986. The Forms of Capital. In J. Richardson (Ed.) *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education.* New York: Greenwood. 241-258.

Bourdieu, P. 1977. *Outline of a Theory of Practice*. Cambridge University Press.

Bourdieu, P. 1997. The forms of capital. In: Halsey, A.H., Lauder, H., Brown, P. (eds) *Education: Culture, Economy, Society*, pp. 46–58. Oxford: Oxford University Press.

Buhl, H. M. & Lanz, M. 2007. Emerging Adulthood in Europe. Common Traits and Variability Across Five European Countries. *Journal of Adolescent Research* 22:5, 439-443.

Cho, J. & Lee, E. 2014. Reducing Confusion about Grounded Theory and Qualitative Content Analysis: Similarities and Differences. <https://search-proquest-com.ezproxy.jyu.fi/docview/1556025996> (Luettu 19.10.2017.)

Côté, J & Bynner, J. M. 2008. Changes in the transition to adulthood in the UK and Canada: the role of structure and agency in emerging adulthood. *Journal of Youth Studies*, 11:3, 251-268.

Dunderfelt, T. 2011. *Elämänkaaripsykologia. Lapsen kasvusta yksilön henkiseen kehitykseen*. Helsinki: WSOYpro Oy.

Elo, S. & Kyngäs, H. 2008. The qualitative content analysis process. <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1365-2648.2007.04569.x/abstract;jsessionid=90A2F4694DA8087F01F6644F2E3171FD.f02t02>. (Luettu 19.10.2017.)

Erikson, E. H. 1982. *Lapsuus ja yhteiskunta*. Jyväskylä: Gummerus.

Eskola, J. & Suoranta, J. 2000. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.

Furstenberg, F. F., Rumbaut, R. G. & Settersten R. A. On the Frontier of Adulthood. Emerging Themes and New Directions. Teoksessa R. A. Settersten, F. F. Furstenberg & R. C. Rumbaut (eds.) *On the Frontier of Adulthood: Theory, Research, and Public Policy*, 3 - 28.

Havighurst, R. J. 1957. *Human Development and Education*. Toronto: Longman.

Havighurst, R. J. 1982. *Developmental Tasks and Education*. New York: Longman.

Helve, H. 1987. Nuorten maailmankuva. Seurantatutkimus pääkaupunkiseudun erään lähiön nuorista. Kansalaiskasvatuksen keskus, ry, Tutkimuksia ja selvityksiä 1/87. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Jokinen, L. & Rubin, A. 2006. Tulevaisuus kuuluu kaikille: tulevaisuuskasvatus läpäisyteemana. *Futura* 25:1, 89-93.

Jokinen, K. 2014. Nykynuoret ja siirtymät aikuisuuteen. Teoksessa Vehkalahti, K. & Suurpää, L. (toim.) *Nuoruuden sukupolvet*. Tampere: Juvenes print.

Jokinen, V. 2015. Aikuisuus nuorten kokemana : nuorten kokemuksia aikuisten arjesta ja mielikuvia omasta tulevaisuudesta aikuisena. Pro Gradu.

Kasurinen, H. 1999. Personal Future Orientation: Plans, Attitudes and Control Beliefs of Adolescents Living in Joensuu, Finland and Petrozavodsk, Russia in 1990s. *Publications in Education* N:o 53, University of Joensuu. Joensuu: Joensuun yliopistopaino.

Kuusinen, J. 2001. Nuorten aikuisten kehitystehtävät, onnellisuus ja kehityksen hallinta. Teoksessa P. Lyytinen, M. Korhonen & H. Lyytinen (toim.) Näkökulmia kehityspsykologiaan. Kehitys kontekstissaan. Helsinki: WSOY.

Leskinen, H. & Soronen, H. 2006. Sosiaaliset distinktiot - Bourdieun makuteoria. http://www.cs.tut.fi/~ihtesem/s2006/teoriat/esitykset/Raportti_Leskinen_Soronen_141106.pdf. Luettu 12.11.2017.

Masini, E. B. 1993. Why Future Studies? London: Grey Seal.

Mikkonen, A. 2000. Nuorten tulevaisuuskuvat ja tulevaisuuskasvatus. Joensuun yliopiston kasvatustieteellisiä julkaisuja no 57. Joensuu: Joensuun yliopistopaino.

Männikkö, K. 2006. "Tuntuu jännittävältä ajatella minne maailma vie" : peruskoulun päättövaiheessa olevien nuorten tulevaisuuskuvia. Pro Gradu.

Nelson, L. J. & Barry, C. M. 2005. Distinguishing Features of Emerging Adulthood. The Role of Self-Classification as an Adult. *Journal of Adolescent Research*, 20:2, 242 - 262.

Nurmi, J-E. & Salmela-Aro, K. 2000. Ihmisen psykologinen kehitys ja elämänkulku. Teoksessa E. Heikkinen & J. Tuomi (toim.) Suomalainen elämänkulku. Helsinki: Tammi, 86-98.

Nurmi, J-E. 2001. Nuoruusiän kehitys: etsintää, valintoja ja noidankehiä. Teoksessa P. Lyytinen, M. Korhonen & H. Lyytinen (toim.) Näkökulmia kehityspsykologiaan. Kehitys kontekstissaan. Helsinki: WSOY, s. 256-274.

Nurmi, J-E. 2004. Socialization and Self-Development. Channeling, Selection, Adjustment, and Reflection. Teoksessa R. M. Lerner & L. Steinberg (eds.) *Handbook of Adolescent Psychology*. Hoboken: John Wiley & Sons, 85-124.

Ollila, A. 2008. Kerrottu tulevaisuus. Alueet ja nuoret, menestys ja marginaalit Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.

Peavy, R. V. 2006. Sosiodynaamisen ohjauksen opas. Helsinki: PS-kustannus.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Opetushallitus. http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/perusopetus. Luettu 21.3.2018.

Ravert, R. D. 2009. "You're Only Young Once" Things College Students Report Doing Now Before It Is Too Late. Journal of Adolescent Research. 24:3, 376–396.

Roos, J-P. 1985. Toimittajien ja tutkijoiden valuuttamarkkinat. Kirjoitussarjassa Julkisuus - mediakratia - kansalaisyhteiskunta. Artikkelit ja katsaukset A19.

Rubin, A. 1998. The Images of the Future of Young Finnish People. Turku: Turku School of Economics.

Rubin, A. 2000. Growing up in Social Transition. In Search of a Late-modern Identity. Turku: Turun yliopisto.

Rubin, A. 2002. Nuorten ohjenuorat. Tulevaisuusnäkökulman avaamisen merkityksestä. Teoksessa Haapala, A. (toim.) Tulevaisuuskasvatus. Opetus 2000. Juva: PS-kustannus, 28 - 49.

Rubin, A. 2003a. Tulevaisuudenkuvat ja identiteetin rakentuminen myöhäismodernissa. Teoksessa M. Kamppinen, O. Kuusi & S. Söderlund (toim.) Tulevaisuudentutkimus. Perusteet ja sovellukset. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 791–819.

Rubin, A. 2003b. Tulevaisuudentutkimuksen käsitteitä. Teoksessa H. Kamppinen, O. Kuusi & S. Söderlund (toim.) Tulevaisuudentutkimus. Perusteet ja sovellukset. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 887 - 906.

Rubin, A. 2004a. Nuoret ja globaali murros. TOPI - Tulevaisuudentutkimuksen oppimateriaali. Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto. <https://tulevaisuus.fi/artikkeleita/nuoret-ja-globaali-murros/> Luettu 10.3.2018.

Rubin, A. 2004b. Tulevaisuuskasvatus ja opettajan haasteet. TOPI - Tulevaisuudentutkimuksen oppimateriaali. Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto. <https://tulevaisuus.fi/artikkeleita/tulevaisuuskasvatus-ja-opettajan-haasteet/> Luettu 10.3.2018.

Rubin, A. 2004c. Käsitteitä s-ö. TOPI - Tulevaisuudentutkimuksen oppimateriaali. Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto. <https://tulevaisuus.fi/kasitteet/kasitteita-s-o/>. Luettu 24.3.2018.

Salmela-Aro, K., Aunola, K. & Nurmi, J.-E. 2007. Personal Goals During Emerging Adulthood. A 10-Year Follow Up. *Journal of Adolescent Research*. 22:6, 690-715.

Salmela-Aro K. 2008. Motivaatio ja hyvinvointi elämän siirtymissä. *Psykologia* 5/2008. 374-379.

Schreier, M. 2012. *Qualitative content analysis in practice*. California: Sage Publications.

Schwartz, S. J. 2016. Turning Point for a Turning Point: Advancing Emerging Adulthood. *Theory and Research. Emerging Adulthood*. 4(5), 307-317.

Stake, R. 2010. Qualitative research : studying how things work. <https://www.dawsonera.com/abstract/9781606235485>. Luettu 19.10.2017.

Tolonen, Tarja. 2014. Sosiaalinen tausta, sukupuoli ja paikallisuus nuorten koulutussiirtymissä. Teoksessa Aapola, S. ja Ketokivi, K. (toim.) Polkuja ja poikkeamia – Aikuisuutta etsimässä. Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 56. 35-65.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Turtiainen, P, Karvonen, S. & Rahkonen, O. 2007. All in the Family? The Structure and Meaning of Family Life among Young People. *Journal of Youth Studies*. 10(4), 477-493.

Webb, J., Schirato, T. & Danaher, G. 2002. Understanding Bourdieu. Contexts and Approaches. London. SAGE Publications Ltd. <http://sk.sagepub.com.ezproxy.jyu.fi/books/download/understanding-bourdieu/n1.pdf>. Luettu 21.3.2018.

Whaley, Ch. E. & Whaley, 1986. Future Images. Future Studies for Grades 4 to 12. New York: Trillium Press.

LIITE 1

TULEVAISUUSKIRJOITELMA

Kuvittele, että on vuosi 2027 ja olet kymmenen vuotta vanhempi kuin nyt. Kuvaa elämääsi niin kuin tällä hetkellä ajattelet sen olevan kymmenen vuoden kuluttua.

- Millainen koulutus ja työ sinulla on? Ovatko koulutus ja työ sinulle tärkeitä asioita?
- Millainen taloudellinen tilanteesi on? Onko sinulle tärkeää menestyä taloudellisesti?
- Missä asut ja kenen kanssa?
- Ystävyysuhteet , harrastukset
- Mihin olet tyytyväinen elämässäsi?
- Haluaisitko, että jokin asia olisi toisin?
- Keneen turvaudut, jos sinulla on elämässäsi ongelmia?
- Oletko omasta mielestäsi kymmenen vuoden kuluttua aikuinen vai nuori?
- Mitä aikuisen elämään mielestäsi kuuluu?
- Onko sinulla valtaa päättää omista asioistasi?

Kirjoitelma laaditaan nimettömänä. Merkitse paperin yläkulmaan sukupuolesi.

Kiitos avustasi!

LIITE 2

Hei!

Opiskelemme Jyväskylän yliopiston ohjausalan maisteriohjelmassa. Teemme opintoihimme liittyvää Pro gradu-tutkielmaa. Aiheinaamme ovat nuorten tulevaisuuskuvat ja käsitykset aikuisuudesta.

Toivomme, että osallistut tutkimukseemme laatimalla kirjoitelman, jossa kuvaat ajatuksiasi omasta tulevaisuudestasi. Kirjoitelmasi voi olla itsesi näköinen, oikeita ja vääriä vastauksia ei ole olemassa. Jokaisen vastaus on yhtä arvokas tutkimuksellemme. Jos et tahdo osallistua tutkimukseen, ilmoita siitä opettajallesi, jolloin emme käytä kirjoitelmaasi aineistonaamme.

Tutkimukseemme kuuluu myös haastatteluosio. Haastattelemme kuutta vapaaehtoista. Kiitokseksi osallistumisesta haastateltava saa karkkilahjan. Haastattelut toteutetaan toukokuussa koulupäivän aikana. Ilmoita halukkuutesi osallistua alla.

Kirjoitelmat käsitellään luottamuksellisesti eikä sinua tai koulusi voida niistä tunnistaa.

Haluan osallistua haastatteluun KYLLÄ_____ EI_____

Jos vastasin KYLLÄ, ilmoita sähköpostiosoitteesi ja puhelinnumerosi.

sähköpostiosoite _____

puhelinnumero _____

Kiitos sinulle ajastasi ja mukavaa kevättä!

Minna Halme ja Johanna Lindström